

Verkenkend natuuronderzoek boezembemaling Overwaard inclusief werkterreinen

Oriënterend natuuronderzoek in het kader van de wet- en
regelgeving voor natuur

Lijst met aanpassingen

Versie	Datum	Beschrijving van de wijziging	Herzien	Vrijgegeven door
D3	5-11-2024			
D4	25-3-2025	Toevoegingen werkterreinen	J. van den Berg	

Sweco Nederland B.V.

Onderwerp

Projectnummer

Aanvulling actualisatie VNO

51008778-033

Klant

Versie

Infram B.V./ Waterschap Rivierenland

D4

Datum

Auteur

Foto voorblad

Document referentie

25-3-2025

Angela Wieringa

© Waterschap Rivierenland

NL25-648800269-130360

Gecontroleerd door

Maikell Verkade / Joris van den Berg

Vrijgegeven door

Pauline Maas-van Doorn / Rietje Klous

Inhoudsopgave

Samenvattende tabellen	4
Samenvattende tabel omtrent werkterreinen.....	7
1 Inleiding	9
1.1 Aanleiding.....	9
1.2 Kader van het onderzoek.....	10
1.3 Voorgenomen werkzaamheden	11
1.4 Ligging en beschrijving projectgebied	13
1.5 Leeswijzer	17
2 Omgevingswet: Natura 2000-gebieden.....	18
2.1 Toetsingskader.....	18
2.2 Methode	19
2.3 Resultaten	19
2.4 Analyse en toetsing van mogelijke effecten	20
2.5 Conclusie.....	20
3 Omgevingswet: soortenbescherming	21
3.1 Toetsingskader.....	21
3.2 Methode	21
3.3 Resultaten	22
3.3.1 Planten.....	22
3.3.2 Vleermuizen	23
3.3.3 Grondgebonden zoogdieren	29
3.3.4 Vogels.....	30
3.3.5 Amfibieën en reptielen	34
3.3.6 Vissen	36
3.3.7 Ongewervelden.....	36
3.4 Rode Lijst-soorten	37
4 Houtopstanden	42
4.1 Toetsingskader.....	42
4.2 Inventarisatie en toetsing	42
5 Overig natuurbeleid	43
5.1 Toetsingskader.....	43
5.2 Resultaten	43
6 Conclusies en aanbevelingen	47
6.1 Natura 2000-gebieden	47
6.2 Soortenbescherming	47
6.3 Rode Lijst-soorten	50
6.4 Houtopstanden.....	51
6.5 Overig natuurbeleid	52
Referenties	53
Bijlage 1 Detailkaarten deelgebieden	54
Bijlage 2 Foto-impressie projectgebied	58
Bijlage 3 Toetsingskaders wetgeving en beleid	65

Samenvattende tabellen

In onderstaande tabellen is een samenvatting weergegeven van conclusies, voortkomend uit het verkennend natuuronderzoek.

Omgevingswet: gebiedsbescherming	Effecten	Nader veld- en/of effectenonderzoek	Voorzorgsmaatregelen*	Nadere procedures
Natura 2000-gebieden	Mogelijke toename (of afname) aan stikstofdepositie in de aanlegfase	Ecologische beoordeling (inclusief AERIUS-berekening) is uitgevoerd	N.v.t.	Geen. Significant negatieve effecten op habitattypen en in cumulatie zijn uitgesloten, ondanks tijdelijk toename van stikstofdepositie maximaal 0,05 mol N/ha/jaar

* mogelijke maatregelen om effecten te voorkomen

Omgevingswet: soortbescherming	Effecten	Nader veld- en/of effectenonderzoek	Passende preventieve maatregelen*	Nadere procedures
Planten	Geen	Geen	Geen	Geen
Vleermuizen	Verstoring en vernieling verblijfplaatsen in bebouwing (dwergvleermuizen, baardvleermuis, meervleermuis, gewone grootoorvleermuis, tweekleurige vleermuis en laatvlieger)	Ja, aanvullend onderzoek verblijfplaatsen Rivierdijk 519 woning en schuur deelgebied <i>Zuid & Boezemgemaal</i>	Extra lichtuitstraling bij bebouwing/bomen voorkomen, anders aanvullend onderzoek	Bij aanwezigheid beschermde soorten, aanvragen omgevingsvergunning, flora- en fauna-activiteit
	Verstoring en vernieling verblijfplaatsen in bomen (ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, baardvleermuis, gewone grootoorvleermuis en watervleermuis)	Ja, aanvullend onderzoek verblijfplaatsen bij boomholte volkstuinen en bosperceel z-Parallelweg deelgebied <i>Midden</i>	N.v.t.	Mogelijk omgevingsvergunning
	Verstoring en aantasting vliegroutes (dwergvleermuizen)	Ja, aanvullend onderzoek 2 verschillende vliegroutes deelgebied <i>Noord</i>	Extra lichtuitstraling bij bebouwing/bomen/wateroppervlak voorkomen, anders aanvullend onderzoek	Mogelijk omgevingsvergunning
	Verstoring en aantasting foerageergebied (bovengenoemde soorten)	Ja, aanvullend onderzoek in combinatie met andere vleermuisonderzoeken	Extra lichtuitstraling bij bebouwing/bomen/wateroppervlak voorkomen, anders aanvullend onderzoek	Mogelijk omgevingsvergunning
Grondgebonden zoogdieren	Verstoring leefgebied bever, aantasting/verstoring leefgebied vrijgestelde en algemene soorten	Geen, indien passende preventieve maatregelen worden genomen (en vrijstelling)	Werkzaamheden Giessen zoveel mogelijk in één richting uitvoeren, Specifieke zorgplicht	Geen
Vogels	Verstoring en/of vernieling nesten gebouwbroeders (huismus, gierzwaluw, steenuil)	Ja, aanvullend onderzoek huismus, gierzwaluw en steenuil in het pand van Rivierdijk 519 deelgebied <i>Noord</i>	N.v.t.	Mogelijk omgevingsvergunning

* mogelijke maatregelen om effecten te voorkomen

Omgevingswet: soortbescherming	Effecten	Nader veld- en/of effectenonderzoek	Passende preventieve maatregelen*	Nadere procedures
Vogels	Verstoring en/of vernieling nesten boombroeders (buizerd, boomvalk, sperwer, havik en steenuil)	Ja, aanvullend onderzoek boomnesten van buizerd, sperwer, boomvalk en havik in het bosperceel deelgebied <i>Midden</i> Aanvullend onderzoek steenuilen in knotwilgen <i>Noord, Midden en Zuid</i>	N.v.t.	Mogelijk omgevingsvergunning
	Verstoring en aantasting van jaaggebied roofvogels/uilen	Ja, aanvullend onderzoek deelgebieden <i>Noord, Midden en Zuid</i>	N.v.t.	Mogelijk omgevingsvergunning
	Verstoring/aantasting broedplaatsen Algemene en cat. 5 (zonder jaarronde bescherming) broedvogels	Geen, indien voldoende gemitigeerd	Werkzaamheden buiten het broedseizoen of na vrijgave van een ter zake kundige uitvoeren, Specifieke zorgplicht	Geen
Amfibieën	Verstoring en aantasting leefgebied heikikker en poelkikker	Ja, Heikikker en poelkikker onderzoek watergangen compensatiegebied <i>Noord</i>	N.v.t.	
	Aantasting leefgebied bij kolonisatie rugstreeppad	Geen, indien voldoende gemitigeerd	Voorkom kolonisatie bij gronddepots en voorkom poelvorming	Geen
	Verstoring/aantasting leefgebied Algemene soorten	Vrijstelling	Specifieke zorgplicht	Geen
Reptielen	Geen	Geen	Geen	Geen
Vissen	Grote modderkuiper	Ja, aanvullend onderzoek eDNA smalle watergangen	N.v.t.	Mogelijk omgevingsvergunning
	Verstoring/aantasting leefgebied Algemene soorten	Geen	Specifieke zorgplicht	Geen
Ongewervelden	Platte schijfhoren	Ja, aanvullend onderzoek eDNA watergangen compensatiegebied <i>Noord</i>	Specifieke zorgplicht	Geen
	Verstoring/aantasting leefgebied Algemene soorten	Geen	Specifieke zorgplicht	Geen

* mogelijke maatregelen om effecten te voorkomen

Rode Lijst-soorten (ook werkkerreinen)	Effecten	Nader veld- en/of effectenonderzoek	Passende preventieve maatregelen*	Nadere procedures
Planten	Niet-kritische planten (kamgras)	Geen, indien voldoende gemitigeerd	Specifieke zorgplicht	Ecologisch werkprotocol
Grondgebonden zoogdieren	Aantasting leefgebied haas, kleine marterachtigen	Ja, aanvullend onderzoek aanwezigheid kleine marterachtigen	Specifieke zorgplicht	Ecologisch werkprotocol
Vogels	Verstoring actieve nesten (weide- en zangvogels)	Geen	Werkzaamheden buiten het broedseizoen of na vrijgave van een ter zake kundige uitvoeren, specifieke zorgplicht	
Vissen	Geen significante aantasting maar wel verstoring leefgebied	Geen	Specifieke zorgplicht	Eventueel ecologisch werkprotocol
Ongewervelden (dagvlinders, libellen, kevers en weekdieren)	Geen significante aantasting waardplanten van oranje zandoogje	Geen	Specifieke zorgplicht	Eventueel ecologisch werkprotocol

* mogelijke maatregelen om effecten te voorkomen

Omgevingswet: Houtopstanden	Effecten	Nader veld- en/of effectenonderzoek	Passende preventieve maatregelen*	Nadere procedures
Houtopstanden	Wegnemen houtopstanden	N.v.t.	N.v.t.	Meld- en herplantingsplicht, omgevingsvergunning kap

* mogelijke maatregelen om effecten te voorkomen

Provinciaal beleid	Effecten	Nader veld- en/of effectenonderzoek	Passende preventieve maatregelen*	Nadere procedures
Natuurnetwerk Nederland (inclusief ecologische verbindingszone)	Wegnemen areaal N16.04 bos met productie	Toetsing is uitgevoerd, compensatieplan is opgesteld	N.v.t.	Compensatiegebied wordt gerealiseerd bij agrarische graslanden ten oosten van deelgebied <i>Noord</i>
NNN Grote wateren en Noordzee	Wegnemen deel areaal t.b.v. gemaal	Nagaan of een omgevingsplanwijziging van toepassing is	N.v.t.	Bij een omgevingsplanwijziging is een "Ja-mits"-toets vereist
Belangrijke weidevogelgebieden	Geen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

* mogelijke maatregelen om effecten te voorkomen

Samenvattende tabel omtrent werkterreinen

Omgevingswet: soortbescherming	Effecten	Nader veld- en/of effectenonderzoek	Passende preventieve maatregelen*	Nadere procedures
Planten	Geen	Geen	Geen	Geen
Vleermuizen	Verstoring en vernieling verblijfplaatsen in bomen (ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, baardvleermuis gewone grootoorvleermuis en watervleermuis)	Ja, aanvullend bomeninventarisatie op potentiële verblijfplaatsen en aanvullend onderzoek verblijfplaatsen bij boomholten werkterreinen Noord- en Zuidoost	N.v.t.	Mogelijk omgevingsvergunning
	Verstoring en aantasting vliegroutes (dwergvleermuizen)	N.v.t. meegenomen met oorspronkelijke onderzoeken	Extra lichtuitstraling bij bebouwing/bomen/wateroppervlak voorkomen, anders aanvullend onderzoek	Mogelijk omgevingsvergunning
	Verstoring en aantasting foerageergebied (bovengenoemde soorten)	N.v.t. meegenomen met oorspronkelijke onderzoeken	Extra lichtuitstraling bij bebouwing/bomen/wateroppervlak voorkomen, anders aanvullend onderzoek	Mogelijk omgevingsvergunning
Grondgebonden zoogdieren	Aantasting/verstoring leefgebied vrijgestelde en algemene soorten	Geen, indien voldoende gemitigeerd (en vrijstelling)	Werkzaamheden zoveel mogelijk in één richting uitvoeren, Specifieke zorgplicht	Geen
Vogels	Verstoring en/of vernieling nesten boombroeders (boomvalk, sperwer, (havik) en steenuil)	Aanvullend onderzoek boomnesten van ransuil, sperwer (havik) en boomvalk bij Blokland 131 (werkterrein <i>Zuidoost</i>) Aanvullend onderzoek steenuilen in knotwilgen werkterreinen <i>Noord- en Zuidoost</i>	N.v.t.	Mogelijk omgevingsvergunning
	Verstoring/aantasting broedplaatsen Algemene en cat. 5 (zonder jaarronde bescherming) broedvogels	Geen, indien passende preventieve maatregelen worden genomen	Werkzaamheden buiten het broedseizoen of na vrijgave van een ter zake kundige uitvoeren, Specifieke zorgplicht	Geen
	Verstoring en aantasting van jaaggebied roofvogels/uilen	N.v.t., meegenomen met oorspronkelijke onderzoeken	N.v.t.	Mogelijk omgevingsvergunning
Amfibieën	Verstoring en aantasting leefgebied heikikker en poelkikker	Heikikker en poelkikker onderzoek poel en watergangen werkterrein <i>Zuidoost</i>	N.v.t.	Mogelijk omgevingsvergunning
	Aantasting/verstoring leefgebied Algemene soorten	Geen, indien passende preventieve maatregelen worden genomen (en vrijstelling)	Specifieke zorgplicht	Geen
	Aantasting leefgebied bij kolonisatie rugstreeppad	Geen, indien voldoende gemitigeerd	Voorkom kolonisatie bij gronddepots en voorkom poelvorming	Geen
Reptielen	Geen	Geen	Geen	Geen
Vissen	Grote modderkuiper	Aanvullend onderzoek eDNA smalle watergangen alle werkterreinen	N.v.t.	Mogelijk omgevingsvergunning

Omgevingswet: soortbescherming	Effecten	Nader veld- en/of effectenonderzoek	Passende preventieve maatregelen*	Nadere procedures
	Aantasting leefgebied Algemene soorten	Geen	Specifieke zorgplicht	Geen
Ongewervelden	Platte schijfhoren	Aanvullend onderzoek eDNA watergangen alle werkterreinen	Specifieke zorgplicht	Geen
	Verstoring/aantasting leefgebied Algemene soorten	Geen	Specifieke zorgplicht	Geen

* mogelijke maatregelen om effecten te voorkomen

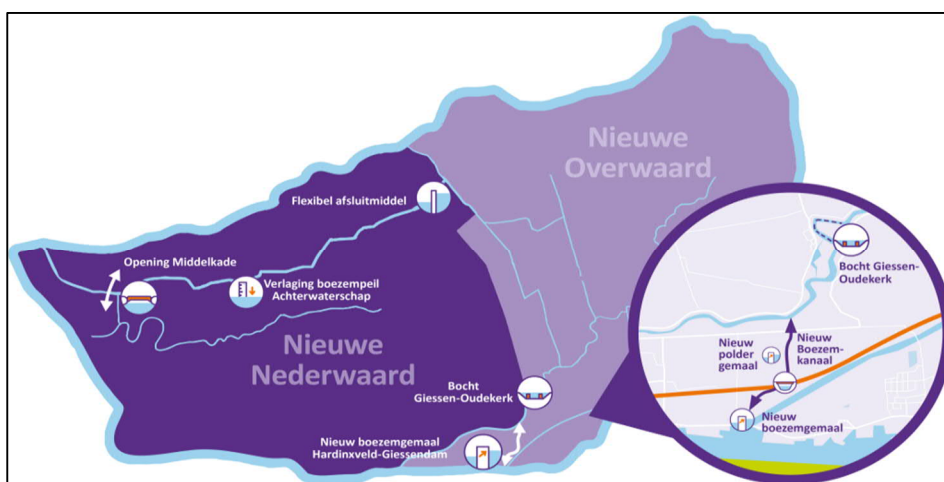
1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het watersysteem van de Alblasserwaard is in de loop van ruim 650 jaar ontstaan. De Overwaard en de Nederwaard bestaan reeds sinds die tijd. De maatregelen die in de loop van de eeuwen zijn genomen om het gebied te ontwateren zijn ingenieus en hebben de tand des tijds doorstaan; ze staan aan de basis van het functionele Unesco Werelderfgoed Kinderdijk-Elshout. Toch zit het watersysteem nu aan zijn grenzen. Het lukt niet meer om de peilen op het boezemstelsel met de twee boezemgemaal in Kinderdijk onder de extremere omstandigheden te beheersen, met name bij westenwind. Daardoor stroomt het water op sommige plaatsen soms (bijna) over de boezemkades heen. Mede daardoor zijn de regionale kades niet sterk en/of hoog genoeg over een lengte van tientallen kilometers, waardoor ze niet voldoen aan de veiligheidseisen. De komende decennia zal, als gevolg van klimaatverandering, meer afvoermogelijkheden nodig zijn om wateroverlast in de polders te voorkomen.

In drogere periodes laat het waterschap bij Elshout-Kinderdijk water uit de Lek in de boezem lopen om zowel het boezempeil als de polderpeilen te handhaven. Door de lage rivierstanden in de zomer en zeespiegelstijging, dringt het zoute zeewater verder de rivier op. Hierdoor wordt zilte water de boezem ingelaten. Dit zilte water is niet goed voor de landbouw en natuur. Er is nu en in de toekomst meer wateraanvoer van betere kwaliteit nodig in periodes van droogte. Kortom, het watersysteem in de Alblasserwaard zit aan zijn grenzen.

Het Waterschap Rivierenland is daarom met het Gebiedsprogramma A5H voornemens het watersysteem in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden toekomstbestendig te maken. Belangrijke maatregelen hiervoor zijn de realisatie van een nieuw boezemgemaal en -kanaal bij Hardinxveld-Giessendam en verdieping van de bocht bij Giessen-Oudekerk, zie figuur 1.1.

Figuur 1.1 Toekomstige indeling Alblasserwaard in Nieuwe Overwaard en Nieuwe Nederwaard met in de uitgelichte cirkel het projectgebied van "Nieuwe Waarden Alblasserwaard" (bron: Waterschap Rivierenland).

Wanneer de voorgenomen ontwikkelingen negatieve effecten kunnen hebben op beschermde plant- of diersoorten of beschermde gebieden, dient dit te worden getoetst aan de wet- en regelgeving voor natuur.

In opdracht van Infram B.V./ Waterschap Rivierenland zijn in het verleden inventarisaties van effecten uitgevoerd in het kader van het MER 'kansrijke alternatieven' door Ecoresult B.V. (2020) en Sweco Nederland B.V. (Sweco, 2021a). Daarnaast zijn door Sweco meerdere aanvullende onderzoeken verricht (2021b, 2021c). In voorgaande rapporten zijn meerdere alternatieven getoetst, waarvan nu één definitief tracé is vastgesteld.

Bovengenoemde rapporten zijn getoetst in het kader van toen geldende wet- en regelgeving, de Wet natuurbescherming (Wnb). In januari 2024 is deze wet overgegaan in de Omgevingswet (Ow).

Om het huidige projectgebied te toetsen aan de geldende wet- en regelgeving is een actualisatie van voorgaande onderzoeken benodigd. Om een beeld te kunnen vormen van de mogelijk aanwezige beschermde natuurwaarden en de mogelijke effecten hierop is voorliggend verkennend natuuronderzoek uitgevoerd door Sweco.

Werkterreinen

Tijdens de uitvoering van het oorspronkelijke verkennend natuuronderzoek waren de werkterreinen voor bijvoorbeeld gronddepots nog niet bekend. Begin 2025 zijn de werkterreinen vastgesteld. Er is daarom een actualisatie van het rapport uitgevoerd waarbij de werkterreinen zijn getoetst aan wet- en regelgeving omtrent natuur.

1.2 Kader van het onderzoek

Het verkennend onderzoek is erop gericht om een eerste inzicht te krijgen in de mogelijke effecten van het plan op de beschermde natuurwaarden in en om het projectgebied. De ontwikkeling wordt getoetst aan de volgende voor het project relevante onderdelen van de wet- en regelgeving voor natuur:

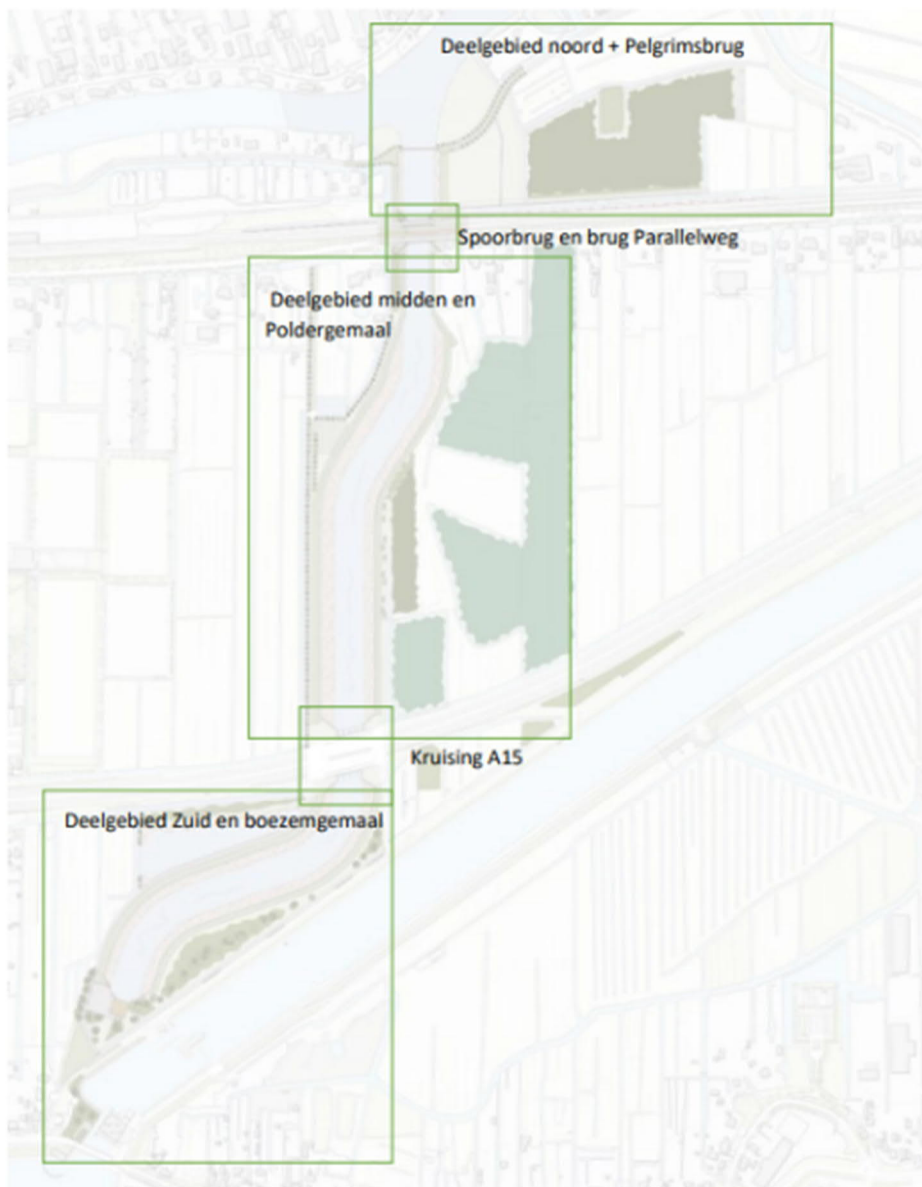
- Omgevingswet:
 - Natura 2000-gebieden (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn);
 - soorten;
 - houtopstanden.
- Provinciaal beleid:
 - Natuurnetwerk Nederland (NNN);
 - eventueel andere provinciaal beschermde gebieden buiten het NNN.
- Gemeentelijk beleid.

In het rapport worden indien noodzakelijk de vervolgstappen besproken die moeten worden genomen met betrekking tot aanvullend veldonderzoek, nader effectonderzoek en nadere procedures.

Een verkennend natuuronderzoek heeft een geldigheid van 3 jaar, tenzij de ecologische omstandigheden wezenlijk zijn veranderd.

1.3 Voorgenomen werkzaamheden

Het ontwerp van het nieuwe boezemkanaal, het boezemgemaal en de (inpassings-)maatregelen in de polder in Hardinxveld omvat de volgende deelgebieden: Deelgebied Noord, bruggen, deelgebied Midden, kruising A15 en deelgebied Zuid, figuur 1.2. Het ontwerp wordt in de volgende paragrafen per deelgebied beschreven.

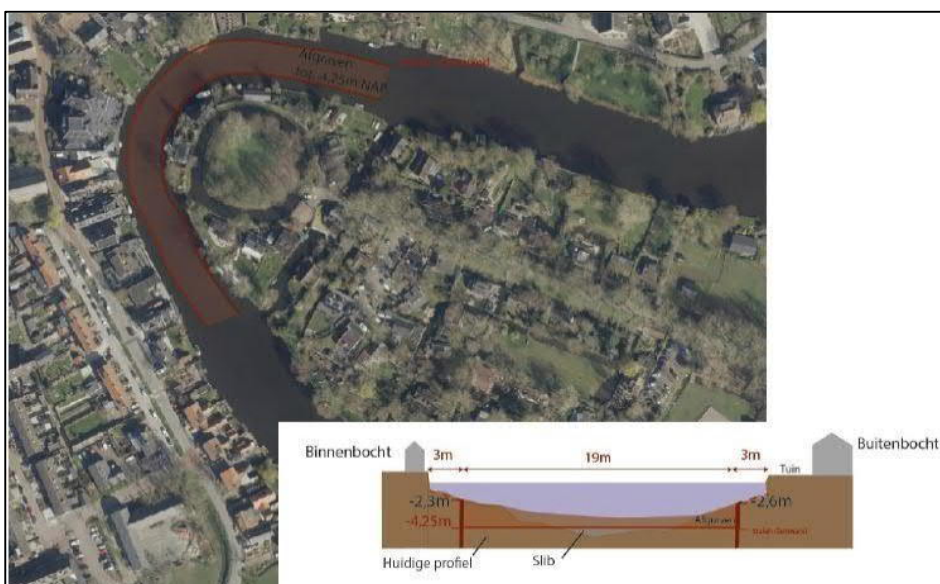

Figuur 1.2 Het ontwerp schets en deelgebieden toekomstige boezemkanaal.

Door het hele gebied legt het waterschap een faunapassage aan. Deze passage legt de verbinding tussen de Biesbosch en de Alblasserwaard. Doordat de nieuwe boezem het bestaande polderwatersysteem doorsnijdt, neemt het waterschap in alle deelgebieden maatregelen zodat het polderwatersysteem goed functioneert. Aan de westzijde van het boezemkanaal blijft het huidige systeem behouden; water wordt afgevoerd via de Molensloot

door duikers onder het spoor en de Parallelweg. Deze route sluit aan op de bestaande A-watgangen.

Halverwege het boezemkanaal (in deelgebied Midden) komt een nieuw poldergemaal om water uit het westelijk polderwatersysteem op de nieuwe boezem af te wateren. Ter compensatie van het verlies aan bergingscapaciteit in het polderwatersysteem wordt aan de westzijde van het boezemkanaal meerdere watgangen verbreedt en tussen de A15 en het Kanaal van Steenenhoek wordt oppervlaktewater aangelegd, een meer van ca. 1 m diep. Aan de oostzijde van het nieuwe boezemkanaal wordt een nieuwe A-watgang met beheerpad gerealiseerd, de rest van de polder blijft functioneren zoals in de huidige situatie. Om de hoeveelheid water vanuit het achterliggend gebied aan te kunnen wordt de bocht van de Giessen bij Giessen-Oudekerk verdiept en wordt er een onderwaterdamwand geplaatst, zie figuur 1.3.

Figuur 1.3. Concept voorkeursalternatief werkzaamheden Bocht Giessen-Oudekerk (bron: Waterschap Rivierenland).

Om de plannen te kunnen realiseren worden de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Rooien van beplanting waaronder struweel, tuinbeplanting, bomenrijen van knotwilgen, bomenrijen van loofbomen, bospercelen van loof- en naaldbomen en solitaire bomen zoals wilgen, berken en els.
- Het (gedeeltelijk) dempen van smalle watgangen haaks op en parallel van de spoorlijn/Parallelweg, de A15 en de Kanaaldijk Noord.
- Graafwerkzaamheden t.b.v. het nieuwe boezemkanaal.
- Sloop van kleinschalige bebouwing in deelgebied noord en zuid.
- Het verplaatsen en terugplaatsen van bebouwing bij Rivierdijk 519.
- Het inrichten en in stand houden van een bouwterrein waarbij mogelijk bomen worden gekapt en watgangen worden gedempt.
- Het tijdelijk verplaatsen van de Parallelweg naar het zuiden (bypass). Hiervoor is het nodig de watgang parallel aan de weg ter plaatse (gedeeltelijk) te dempen.
- Het aanbrengen van damwanden.
- Het bouwen van twee bruggen.
- Het uitgraven van de boezem ter hoogte van de bruggen.

- Het aanleggen van faunapassages.
- Het afwerken van de locatie met het oog op de gebruiksfase.

Ten tijde van schrijven is niet bekend wanneer de werkzaamheden worden uitgevoerd en wanneer deze zijn afgerond.

Figuur 1.4 Ontwerpschets van één van de mogelijke varianten van de nieuwe boezemgemaal Hardinxveld-Giessendam (bron: Waterschap Rivierenland).

1.4 Ligging en beschrijving projectgebied

Het projectgebied betreft het gebied vanaf het water van de Giessen tot aan het water van de Merwede buiten de bebouwde kom van Hardinxveld-Giessendam, in de provincie Zuid-Holland (figuur 1.5). Het projectgebied is vanwege de grootte opgedeeld in meerdere deelgebieden gelegen van noord naar zuid, zie bijlage 1 voor detailkaarten per deelgebied. Onderstaand is per deelgebied een beschrijving gegeven:

1. *Bocht Giessen-Oudekerk*

Dit deelgebied wordt gekenmerkt door een U-bocht van de rivier Giessen waar langs aan de buitenzijde het dorp Giessen-Oudekerk ligt. Aan de binnenzijde van de U-bocht ligt het Bungalowpark “De Giessenburg” met groene tuinen en veel hoge oude bomen. De rivier varieert in breedte van ca. 20 tot 50 meter. De oevers van de rivier zijn veelal begrensd door tuinen van woonpercelen met steigers en oeverbeschoeiing. Langs de oevers zijn op sommige plekken smalle rietstroken aanwezig.

2. *Noord*

Dit deelgebied ligt tussen rivier de Giessen en de spoorbrug. Het gebied wordt gekenmerkt door volkstuinten met tuinhuisjes, bomensingels van knotwilgen langs een wandelpad, smalle watergangen met rietstroken, weilanden en een ruderaal perceel met ruige begroeiing en opstallen (schuren). Aan de noordzijde van het spoor zijn diverse watergangen, een groenstrook, opslagplaatsen van (straat)stenen en betonplaten, enkele berkenbomen omgeven door hoge grassen en braamstruiken aanwezig. De groenstrook bestaat uit struikgewassen en loofbomen, enkele overwoekerd door klimop. Aan de oostzijde van het gebied zijn agrarische graslanden aanwezig doorkruist met watergangen. Dat laatste is onderdeel van het toekomstig compensatiegebied, bos ter compensatie voor het te verdwijnen NNN-gebied.

3. *Spoorbrug/ brug Parallelweg*

Dit deelgebied betreft de spoorweg en het deel van de Parallelweg ten oosten van Hardinxveld-Giessendam, tussen Giessenzoom 15 en Parallelweg 124a. De oeverzone tussen de watergang en het spoor is verruigd. Daarnaast zijn grasbermen aanwezig. Ten zuiden van het spoor ligt een fietspad, de Parallelweg, een voetpad en grasbermen met bomenrijen van loofbomen en knotwilgen en een watergang. Langs de parallelweg zijn woon- en agrarische percelen aanwezig. De watergangen ten noorden en zuiden van het spoor staan in verbinding met elkaar middels een onderdoorgang.

4. *Midden*

Dit deelgebied ligt tussen de Parallelweg en de autosnelweg A15 ten oosten van Hardinxveld-Giessendam en wordt gekenmerkt door agrarische (weiland) percelen en bomenrijen van knotwilgen, een bosperceel en een bomenrijke tuin met beschaduwde geïsoleerde poelen allen begrenst en doorkruist door smalle watergangen met af en toe houten beschoeiing.

5. *Kruising A15*

Dit deelgebied betreft de A15 tussen deelgebieden *Midden* en *Zuid*. Aan weerszijden van de A15 zijn watergangen aanwezig, met aan de noordzijde een knotwilgen singel.

6. *Zuid & Boezemgemaal*

Dit deelgebied ligt tussen de A15 en de Rivierdijk welke langs het brede water van de rivier Beneden-Merwede loopt. Het gebied wordt gekenmerkt door agrarisch (akkerbouw) percelen doorkruist en begrenst door smalle watergangen al dan niet voorzien van rietkragen met hier en daar enkele bomen. Enkele van de percelen zijn ingericht als volkstuin met opstallen (schuren) van golfplaten en hout. De agrarische percelen grenzen aan de Kanaaldijk Noord en het Kanaal Van Steenenhoek. Dit kanaal komt via het Mr. Dr. G. Kolff gemaal uit op de Beneden-Merwede. Aan de Rivierdijk (nr. 519) ligt een monumentale woning met een houten schuur beiden zonder spouw maar met schuine daken en gegolfde dakpannen. De tuin van Rivierdijk 519 bestaat uit gras, jaarrond groene hagen en fruitbomen en komt uit op het kanaal waar het wordt begrensd door een brede rietkraag.

7. *Werkterreinen*

Dit gebied betreft een groter gebied rondom het projectgebied waarbinnen tijdelijke aanvoerwegen, gronddepots et cetera worden realiseert om de werkzaamheden mogelijk te maken (figuur 1.6). De werkterreinen sluiten daarbij voor het grootste gedeelte aan bij de bovengenoemde deelgebieden 2-6. Er zijn echter ook drie gebieden die niet tijdens het oorspronkelijke rapport zijn behandeld, zie roze kaders van figuur 1.6. Hieronder worden deze gebieden toegelicht.

a. *Werkterrein Noordoost*

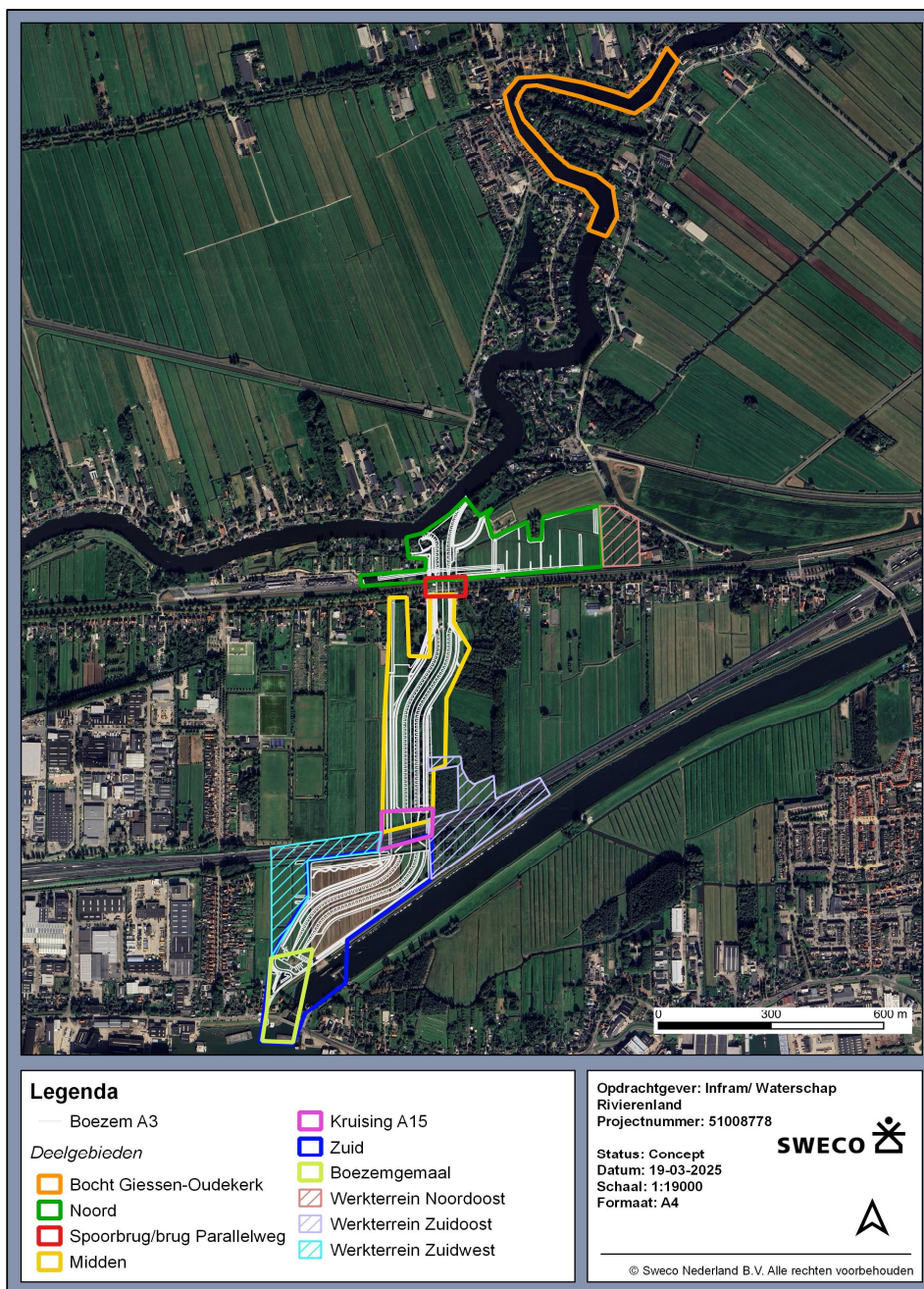
Dit gebied ligt tussen de Neerpolderseweg en het woonperceel van nr. 112B en sluit ten westen aan bij *Deelgebied Noord*. Het gebied wordt gekenmerkt door agrarische graslandpercelen doorkruist met smalle watergangen en een grasberm met enkele bomen waaronder eik, els en knotwilgen langs de Neerpolderseweg.

b. Werkterrein Zuidoost

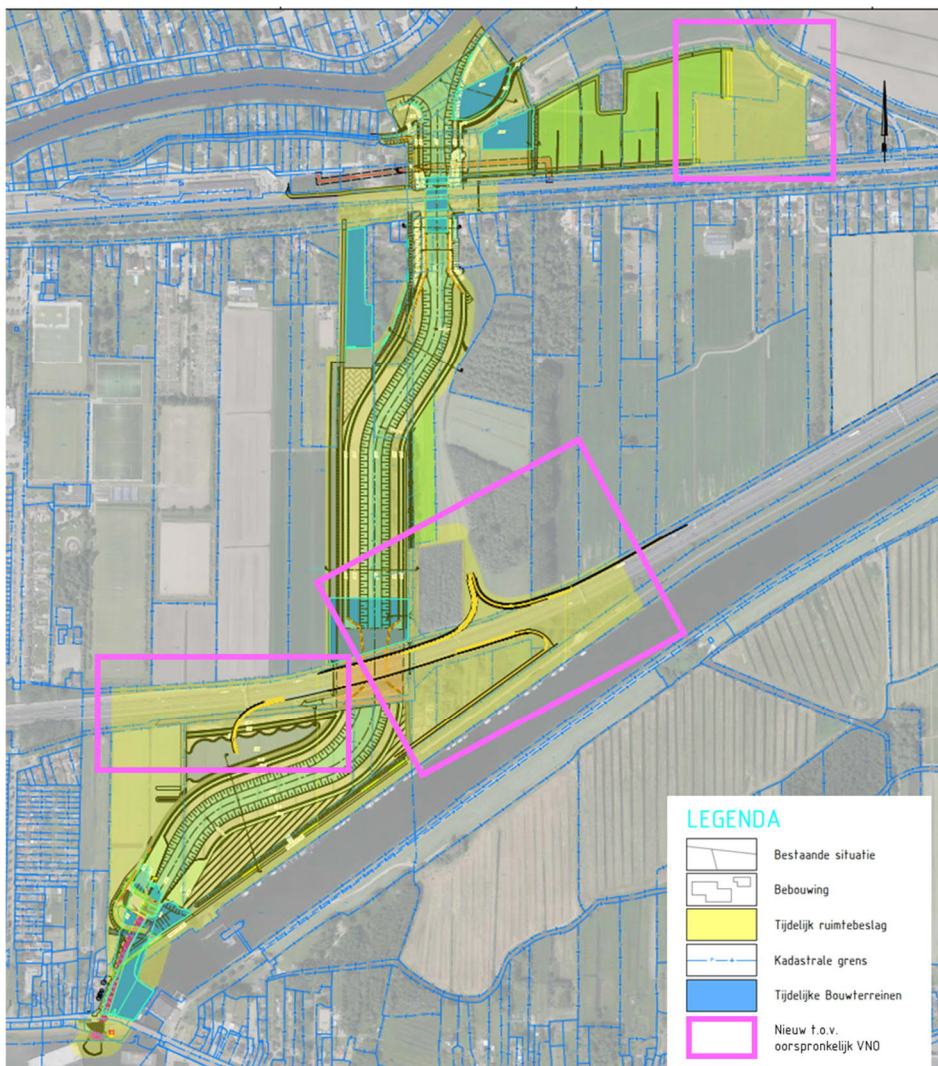
Dit gebied grenst ten oosten aan de weilandpercelen van *deelgebied Zuid* en ten zuiden aan de Kanaaldijk-Noord. Ten noorden van de A15 betreft het een graslandperceel omringt door percelen met onder andere knotwilgen en ten zuiden door een watergang. Dit perceel is vanwege het ontbreken van betredingstoestemming enkel vanaf de zuidzijde van de A15 (op grote afstand) te aanschouwen. Ten zuiden van de A15 wordt het gebied gekenmerkt door onder andere langgerekte percelen (Blokland 129-132) begrenst door watergangen. Van west naar oost worden de percelen als volgt gekenmerkt: moestuin met enkele fruitbomen en een tweetal schuurtjes, takkenrillen en knotwilgen, grasland percelen waar dieren op worden gehouden met hoge wilgen en een geïsoleerde poel, een perceel met hoge oude bomen, een tussenliggend graslandperceel met enkele stuiken en een perceel met hoge verruigde struikgewassen. Deze percelen kunnen ondanks het ontbreken van enkele betredingstoestemmingen relatief goed worden beoordeeld vanaf de Kanaaldijk-Noord en omliggende percelen.

c. Werkterrein Zuidwest

Dit gebied grenst ten westen aan de weilandpercelen van *deelgebied Zuid* en ten zuiden aan de Kanaaldijk-Noord. Het gebied omvat een deel van de A15 met parallelle watergangen en soortgelijke agrarische percelen, doorkruist met watergangen als bij *deelgebied Zuid*. In bijlage 1 is een foto-impressie van alle deelgebieden weergegeven.

Figuur 1.5 Ligging van het projectgebied en de werkterreinen ten oosten van Hardinxveld-Giessendam, in de provincie Zuid-Holland.

Figuur 1.6. Ontwerpschets inclusief het tijdelijke ruimtebeslag (geel) en bouwterreinen (blauw), met daarbij aangegeven welke gebieden nieuw zijn ten opzichte van het oorspronkelijke VNO rapport (roze kaders).

1.5 Leeswijzer

In volgende hoofdstukken worden de bevindingen weergegeven van het verkennend natuuronderzoek voor de hoofdaspecten Natura 2000-gebieden (hoofdstuk 2), Soortenbescherming (hoofdstuk 3), Houtopstanden (hoofdstuk 4), Overig natuurbeleid (hoofdstuk 5), en de conclusie van het verkennend natuuronderzoek (hoofdstuk 6). In bijlage 1 zijn de detailkaarten per deelgebied weergegeven. In bijlage 2 is een foto-impressie van het projectgebied weergegeven. De toetsingskaders bij de wetgeving en het beleid worden gegeven in bijlage 3.

2 Omgevingswet: Natura 2000-gebieden

2.1 Toetsingskader

De Natura 2000-gebieden zijn de gebieden die op grond van de Europese Vogelrichtlijn en/of Habitatrichtlijn zijn aangewezen. De essentie van het beschermingsregime is dat de duurzame instandhouding van soorten en habitattypen binnen de Europese Unie wordt gewaarborgd vanuit een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. Na aanwijzing van een gebied wordt door het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) in het aanwijzingsbesluit benoemd welke natuurwaarden kwalificerend zijn, en worden op gebiedsniveau de instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd voor de betreffende habitattypen en/of soorten.

In dit verkennend natuuronderzoek wordt getoetst of projecten of plannen negatieve gevolgen kunnen hebben voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor de soorten of habitattypen voor de betreffende Natura 2000-gebieden. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de beoordeling van de vergunningplicht voor projecten en de beoordeling van de mogelijkheid tot vaststelling van plannen. Bij projecten kan er sprake zijn van een 'Natura 2000-activiteit'. Dit wil zeggen dat het project mogelijk significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied. Dit is vergunning-plichtig (art. 5.1, lid 1 Ow), tenzij er sprake is van een vergunningsvrij geval. De significantie van gevolgen wordt beoordeeld in een voortoets, Passende Beoordeling en/of ADC-toets. Als uit de voortoets blijkt dat er geen sprake is van mogelijke significante gevolgen of wanneer er sprake is van een vergunningsvrij geval, kan er wel sprake zijn van 'een activiteit die nadelige (maar zeker geen significante) gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied of bijzonder nationaal natuurgebied'.

Voor Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden is een specifieke Zorgplicht opgenomen (art. 11.6 Bal). Iedereen die activiteiten uitvoert die negatieve gevolgen hebben voor Natura 2000-gebieden of bijzondere nationale natuurgebieden, moet nadelige gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken (art.11.6, 1e lid Bal).

Als uit de voortoets blijkt dat er sprake kan zijn van een 'activiteit die nadelige (maar zeker geen significante) gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied of bijzonder nationaal natuurgebied' en hiervoor geen vergunningplicht geldt, blijft de specifieke zorgplicht wel van toepassing. Om mogelijke nadelige gevolgen als gevolg van stikstofdepositie te beoordelen, is het gebruik van de AERIUS-calculator bij wet verplicht (artikel 4.15 Or).

Voor een plan geldt dat deze mag worden vastgesteld als uit een Passende Beoordeling blijkt dat het plan de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zal aantasten (art. 10.24 Bkl). Is er ondanks mitigatie nog steeds sprake van een significant gevolg, dan kan een plan alleen worden vastgesteld als de ADC-toets met succes is doorlopen (art. 10.24, lid 2 en 3 Bkl).

In bijlage 3 wordt het toetsingskader in meer detail beschreven.

Bij de toetsing is gekeken naar de Natura 2000-gebieden tot op 25 km afstand van het projectgebied. Dit is ruim voldoende om effecten door eventuele externe werking voldoende mee te nemen. Enkel effecten door stikstofdepositie kunnen verder reiken, echter is door de overheid gesteld dat effecten hiervan tot op 25 km¹ van de bron dienen te worden berekend en getoetst.

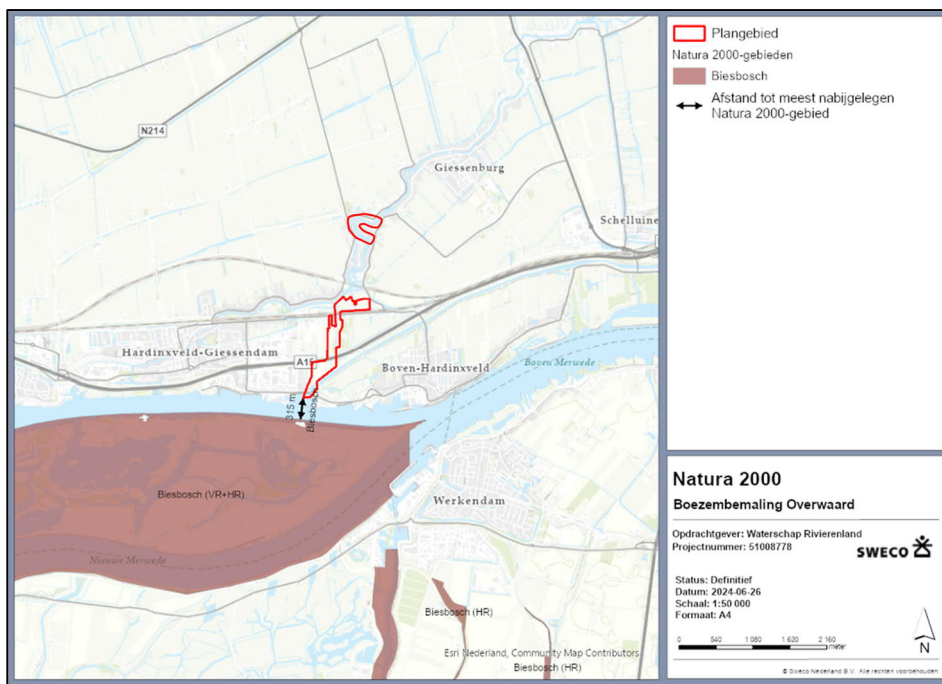
2.2 Methode

De ligging van Natura 2000-gebieden is in beeld gebracht middels de Natura 2000-gebiedenkaart van PDOK, beschikbaar via het Nationaal Georegister.

2.3 Resultaten

Het projectgebied ligt niet binnen de grenzen van een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is de Biesbosch op ca. 315 m van het projectgebied.

In figuur 2.1 is de ligging van het projectgebied weergegeven ten opzichte van de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden. Alle Natura 2000-gebieden binnen een afstand van 25 km van het projectgebied zijn weergegeven in tabel 2.1.

Figuur 2.1 Ligging van projectgebied ten opzichte van nabijgelegen Natura 2000-gebieden.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/>

Tabel 2.1 Afstand van nabijgelegen Natura 2000-gebied(en) tot projectgebied.

	Natura 2000-gebied	Afstand	Beschermingsregime
1	Biesbosch	0,3 km	Habitatrichtlijn + Vogelrichtlijn
2	Donkse Laagten	6,9 km	Vogelrichtlijn
3	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	8,1 km	Habitatrichtlijn
4	Loevestein, Pompeveld & Kornsche Boezem	9,6 km	Habitatrichtlijn
5	Uiterwaarden Lek	11,2 km	Habitatrichtlijn
6	Zouweboezem	12,3 km	Habitatrichtlijn + Vogelrichtlijn
7	Boezems Kinderdijk	14,0 km	Vogelrichtlijn
8	Langstraat	16,5 km	Habitatrichtlijn
9	Hollands Diep	19,0 km	Vogelrichtlijn
10	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	20,0 km	Vogelrichtlijn
11	Oude Maas	20,8 km	Habitatrichtlijn
12	Oudeland van Strijen	22,1 km	Vogelrichtlijn
13	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	22,5 km	Habitatrichtlijn

2.4 Analyse en toetsing van mogelijke effecten

Directe effecten

Het projectgebied ligt nergens binnen een Natura 2000-gebied, waardoor directe aantasting zoals oppervlakteverlies en versnippering van een Natura 2000-gebied niet aan de orde is.

Indirecte effecten

Het meest nabijgelegen Natura 2000-gebied ligt op ca. 315 m van het projectgebied, en ligt daarmee buiten de verstoringssafstand (maximaal enkele honderden meters) van verstoringgevoelige dieren voor beweging, trillingen en geluid die tot deze afstand kunnen reiken (Ecoresult, 2020).

Binnen het meest nabijgelegen Natura 2000-gebied (Biesbosch op ca. 315 m) en andere nabijgelegen gebieden zijn stikstofgevoelige habitattypen aanwezig. Stikstofemissie kan optreden tijdens de werkzaamheden. Deze emissies kunnen zich verplaatsen over grote afstanden en zodoende resulteren in een toename aan stikstofdeposities in Natura 2000-gebieden met stikstofgevoelige habitattypen of leefgebieden. Om te kunnen bepalen of er projectgebonden stikstofdepositie plaatsvindt op omliggende Natura 2000-gebieden dient een berekening uitgevoerd te worden met het rekenmodel AERIUS.

2.5 Conclusie

Directe effecten door versnippering van een Natura 2000-gebied of verlies van areaal zijn uitgesloten.

Indirecte effecten van de werkzaamheden wat betreft verstoring van licht, bewegingen, geluid en trillingen zijn niet aan de orde, omdat het Natura 2000-gebied buiten de verstoringssafstand valt (Ecoresult, 2020).

Uit de analyse blijkt dat er een toename aan stikstofdepositie kan optreden tijdens de realisatiefase. Een AERIUS-berekening en ecologische beoordeling is uitgevoerd² om uitsluitsel te geven over een eventuele toename aan stikstofdepositie.

Ondanks dat de voorgenomen ontwikkeling tijdelijk een toename aan stikstofdepositie veroorzaakt van maximaal 0,05 mol N/ha/jaar, zijn significante negatieve gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van alle habitattypen, inclusief in cumulatie, uitgesloten.

² Sweco (2024). Ecologische beoordeling stikstofdepositie - NWA, juni 2024. NL24-648800269-89651. Sweco Nederland B.V., De Bilt.

3 Omgevingswet: soortenbescherming

3.1 Toetsingskader

Soortenbescherming is geregeld in de Omgevingswet. De beschermde soorten in Nederland zijn in te delen in drie categorieën: soorten van de Vogelrichtlijn, soorten van de Habitatrichtlijn en Andere beschermde soorten. Indien een activiteit mogelijk een gevolg heeft voor een in het wild levend dier- of plantensoort, ongeacht de beschermingsstatus, is er sprake van een flora- en fauna-activiteit. Het uitvoeren van schadelijke handelingen bij soorten van de eerste twee categorieën, te weten vangen, doden, verstoren of hun vaste rust- en verblijfplaatsen aan te tasten, leidt tot vergunningplicht. Het verstoren van soorten uit de derde categorie, is geen schadelijke handeling die leidt tot vergunningsplicht. Het uitvoeren van schadelijke handelingen bij soorten van de derde categorie, te weten vangen, doden of hun vaste rust- en verblijfplaatsen aan te tasten, leidt wel tot vergunningplicht. Soorten uit deze categorie kunnen door het bevoegd gezag onder voorwaarden vrijgesteld worden van vergunningplicht bij schadelijke handelingen.

In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) zijn een aantal vergunningsvrije gevallen aangewezen. Een vergunning kan alleen worden verleend als er geen andere bevredigende oplossing is, er sprake is van een wettelijk belang en de activiteit niet leidt tot een verslechtering van de staat van Instandhouding van de aangevraagde soort. Naast bovengenoemde beschermde soorten, dient ter invulling van de specifieke zorgplicht en het voorkomen van onnodig lijden ook onderzoek uitgevoerd te worden naar kwetsbare en/of bedreigde (niet-beschermde) soorten. Hiertoe behoren soorten van de Vogelrichtlijn (Bijlage I Vrl en niet in die bijlage genoemde, geregeld in Nederland voorkomende trekvogelsoorten als bedoeld in artikel 4, 2e lid Vrl), Habitatrichtlijn soorten (Bijlage II, IV en V Hrl) nationaal beschermde soorten (Bijlage IX Bal) en Rode Lijst-soorten (Art. 2.19, vijfde lid, onder a, onder 3° Ow³). Het toetsingskader voor soortenbescherming wordt nader beschreven in bijlage 3.

3.2 Methode

Het actueel en potentieel voorkomen van beschermde soorten in het projectgebied is onderzocht middels een bronnenonderzoek en een oriënterend veldbezoek. Op basis hiervan is een habitatgeschiktheidsbeoordeling gedaan. Vanwege de te verwachten effecten zijn de (potentiële) aanwezigheid van beschermde soorten en de effecten hierop tot maximaal 200 meters van het projectgebied onderzocht.

Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek heeft als doel een overzicht te verkrijgen van de beschikbare informatie met betrekking tot het voorkomen van beschermde soorten in de projectgebieden en omgeving. Hiervoor zijn onder andere landelijke (digitale) verspreidingsatlassen (waaronder de NDFF-Verspreidingsatlas⁴), regionale verspreidingsatlassen en, wanneer beschikbaar, voorgaande onderzoeken geraadpleegd. Ook is data direct uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) gebruikt van de afgelopen 5 jaar (2019 – 2024).

³ <https://wetten.overheid.nl/jci1.3:c:BWBR0037885&artikel=2.19&g=2024-04-08&z=2024-04-08>

⁴ www.verspreidingsatlas.nl

Habitatgeschiktheidsbeoordeling

Op basis van beschikbare gegevens en een oriënterend veldbezoek is de geschiktheid van biotopen voor beschermde soorten beoordeeld. Deze beoordeling brengt samen met het bronnenonderzoek de beschermde soorten(groepen) in beeld die in de projectgebieden (kunnen) voorkomen. De veldbezoeken hebben plaats gevonden op 31 januari 2024 en 1 februari 2024 door een deskundig ecooloog van Sweco. Tijdens de veldbezoeken was het respectievelijk bewolkt met 8°C en windkracht 4 Bft ZW en zonnig met 4-10°C en windkracht 2 Bft W.

De scope van het projectgebied is na de eerste veldbezoeken uitgebreid met een compensatiegebied ten oosten in het deelgebied *Noord*. Voor het compensatiegebied is een aanvullend veldbezoek uitgevoerd op 10 juli 2024 met zonnig weer, 21°C en windkracht 4 Bft W door een deskundig ecooloog van Sweco.

Analyse en toetsing van mogelijke effecten

Op basis van het bronnenonderzoek en de habitatgeschiktheidsbeoordeling is een inschatting gemaakt in hoeverre de te verwachten soort(groepen)en en/of het geschikte biotoop beïnvloed wordt of kunnen worden door de voorgenomen activiteit. Hieruit is duidelijk geworden voor welke soort(groepen) nader (veld)onderzoek en eventueel het aanvragen van een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit in het kader van de Omgevingswet aan de orde is.

3.3 Resultaten

3.3.1 Planten

Actueel en potentieel voorkomende soorten

De NDFF (2019-2024) toont geen waarnemingen van beschermde soorten in of nabij het projectgebied en de werkterreinen.

Beschermde soorten komen voornamelijk voor in stabiele (voedselarme) habitattypen, zoals duinen, heiden en venen. Soorten die tijdens het veldbezoek zijn aangetroffen zoals smalle en brede weegbree, paarse dovenetel, hondsdrif, pitrus, glazige ooievaarsbek, speerdistel, veldkers en ridderzuring duiden op een voedselrijke bodem. Groeiplaatsen van beschermde soorten worden binnen het projectgebied en de werkterreinen derhalve niet verwacht.

Effectanalyse

Er worden geen beschermde plantensoorten verwacht in het projectgebied en de werkterreinen, door het ontbreken van geschikte standplaatsen. Als gevolg van de werkzaamheden worden er geen negatieve effecten verwacht op beschermde plantensoorten. Aanvullend onderzoek of een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit op grond van de Omgevingswet met betrekking tot planten is niet nodig.

Intensief beheerde agrarisch gebieden hebben doorgaans een erg lage soortenrijkdom.

In de toekomstige situatie zal voornamelijk relatief soortenarm agrarisch gebied ingericht worden voor natuur en een boezemkanaal met natuurvriendelijke oevers. De verwachting is dan ook dat door deze ontwikkeling de soortenrijkdom van planten in het gebied zal toenemen.

3.3.2 Vleermuizen

Vleermuizen zijn op basis van de keuze in verblijfplaatsen globaal in twee soorten te verdelen: soorten die hun verblijfplaats in gebouwen hebben en soorten die hun verblijfplaats in bomen hebben. In gebouwen bevinden hun verblijfplaatsen zich in allerlei kleine holten, zoals in een spouwmuur, onder een dak en achter gevelbetimmering. Boombewonende vleermuizen hebben hun verblijfplaatsen onder andere in holtes zoals oude spechtengaten en achter loszittende bast van bomen (Dietz, 2011).

Naast verblijfplaatsen zijn ook foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen beschermd indien deze van essentieel belang zijn voor het functioneren van een lokale populatie.

Vleermuizen hebben vliegroutes nodig om zich te kunnen verplaatsen van verblijfplaats naar foerageergebied en vice versa. Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige elementen, zoals bomenrijen, watergangen en houtwallen, om te navigeren en ter beschutting tegen wind. Routes die regelmatig gebruikt worden, noemen we een vliegroute.

Actueel en potentieel voorkomende soorten

Uit gegevens van de NDFF (2019-2024) blijkt dat gewone dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, grijze grootoorvleermuis, laatvlieger en meervleermuis zijn waargenomen in de omgeving van het projectgebied en de werkterreinen. Daarnaast bevinden het projectgebied en de werkterreinen zich binnen het verspreidingsgebied van baardvleermuis (zelden), rosse vleermuis, tweekleurige vleermuis (zelden) en watervleermuis (bron: Verspreidingsatlas).

Binnen het projectgebied zijn voor zowel boom- als gebouwbewonende vleermuissoorten potentiële verblijfsmogelijkheden aanwezig.

- *Gebouwbewonende vleermuizen*

Binnen het gehele projectgebied zijn verschillende type bebouwing aanwezig: tuinhuisjes, schuren, een monumentale woning inclusief schuur en een groot bakstenen gemaal.

De kleinschalige bebouwing aan tuinhuisjes en kleine schuren bij de deelgebieden *Noord* en *Zuid* en *Werkterrein Zuidoost* is niet geschikt voor vleermuizen om te verblijven door gebrek aan hoogte en geschikte bouwelementen om achter, onder of tussen weg te kruipen en te verblijven, zoals spouwmuren of ruimtes onder dakpannen.

Het monumentale pand en de bijhorende schuur van Rivierdijk 519 (deelgebied *Zuid & Boezemgemaal*) hebben geen spouw, maar beschikken over schuine daken met gegolfde dakpannen met ruimtes onder de dak- en gevelpannen waar gebouwbewonende vleermuizen toegang tot verblijfplaatsen kunnen krijgen, zie figuur 3.1. De schuur is potentieel geschikt voor dwergvleermuizen, het monumentale pand biedt naast voor dwergvleermuizen ook mogelijkheden voor baardvleermuis, meervleermuis, gewone grootoorvleermuis, tweekleurige vleermuis (zelden) en laatvlieger om in te verblijven. In eerder onderzoek is bij de schuur van Rivierdijk 519 een verblijfplaats van gewone dwergvleermuis vastgesteld (Sweco, 2021c).

In hetzelfde deelgebied zijn bij het Mr. Dr. G. Kolff gemaal ook mogelijkheden voor vleermuizen aanwezig om te verblijven, door enkele gaten en scheuren in de muur. Dit oude gemaal blijft met het planvoornemen ongemoeid, maar valt mogelijk wel binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden qua verstoring.

Ook vlak langs het projectgebied op ca. 10-50 m afstand is bebouwing aanwezig wat als verblijfplaats gebruikt (kan) worden door vleermuizen. Het gaat hier voornamelijk om de bebouwing bij Giessen-Oudekerk, het bungalowpark en bij straten Giessenzoom en Achterdijk oost, de Parallelweg, Rivierdijk en Kanaaldijk-noord. De bebouwing valt door de geringe afstand binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden qua verstoring.

Figuur 3.1 Bebouwing van Rivierdijk 519 (deelgebied Zuid & Boezemgemaal) die verblijfmogelijkheden bieden voor vleermuizen.

- *Boombewonende vleermuizen*

Binnen en nabij het projectgebied en werkterreinen zijn verschillende loof- en naaldbomen aanwezig, van jonge smalle tot oude hoge bomen. De bomen binnen het projectgebied zijn gecontroleerd op potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen waarbij alleen in het deelgebied *Noord* en in het bosperceel van deelgebied *Midden* enkele bomen zijn aangetroffen met boomholten, zie figuur 3.2. Deze boomholten zijn potentieel geschikt voor boombewonende vleermuizen (ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, baardvleermuis, gewone grootoorvleermuis en watervleermuis) om in te verblijven.

Ook in de nieuwe werkterreinen (*Noordoost* en *Zuidoost*) zijn bomen aanwezig. De hoge wilgen bij perceel 130 zijn niet gecontroleerd op holten of ruimtes, vanwege het ontbreken van een betredingstoestemming. Bij het *Werkterrein Noordoost* is langs de Neerpolderseweg één boom aangetroffen met een

potentieel geschikte holte voor vleermuizen om te verblijven. Bij het *Werkterrein Zuidoost* zijn vanaf een naastgelegen perceel bij de hoge bomen van perceel Blokland 129 al meerdere bomen gezien met geschikte holten voor vleermuisverblijfplaatsen. Mogelijk staan op het perceel nog meer bomen met holten die vanwege het ontbreken van de betredingstoestemming zijn gemist. In figuur 3.3 is een impressie van de aangetroffen bomen met holten weergegeven.

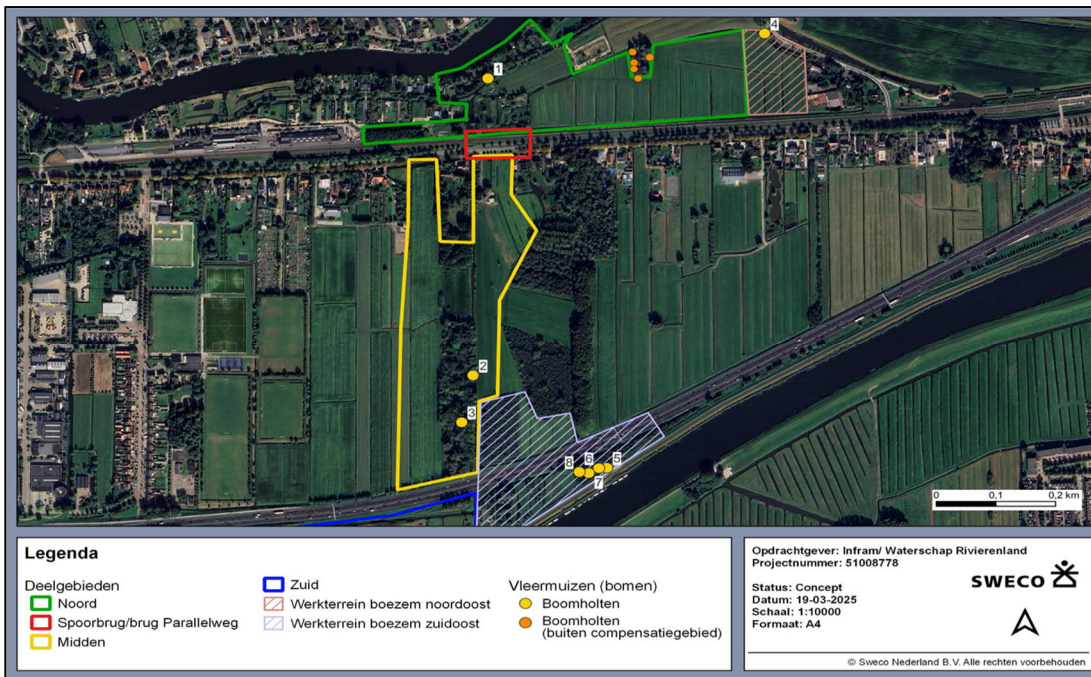
In figuur 3.4 zijn alle bomen met potentiële vleermuisverblijfplaatsen op kaart aangegeven. Buiten het projectgebied, bij het bosperceeltje nabij het compensatiegebied Noord, zijn tevens een vijftal wilgen met holten aangetroffen (oranje punten, figuur 3.4). Deze holten zijn ook geschikt voor vleermuizen om in te verblijven. Deze bomen liggen buiten het gebied en blijven behouden.

Figuur 3.2 Aangetroffen boomholten binnen het projectgebied in deelgebied *Noord* (1) en het bosperceel van deelgebied *Midden* (2 & 3).

Figuur 3.3 Aangetroffen boomholten binnen respectievelijk de werkterreinen van *Noordoost* langs de Neerpolderseweg (4) en *Zuidoost* bij het perceel van Blokland 129 (5-8).

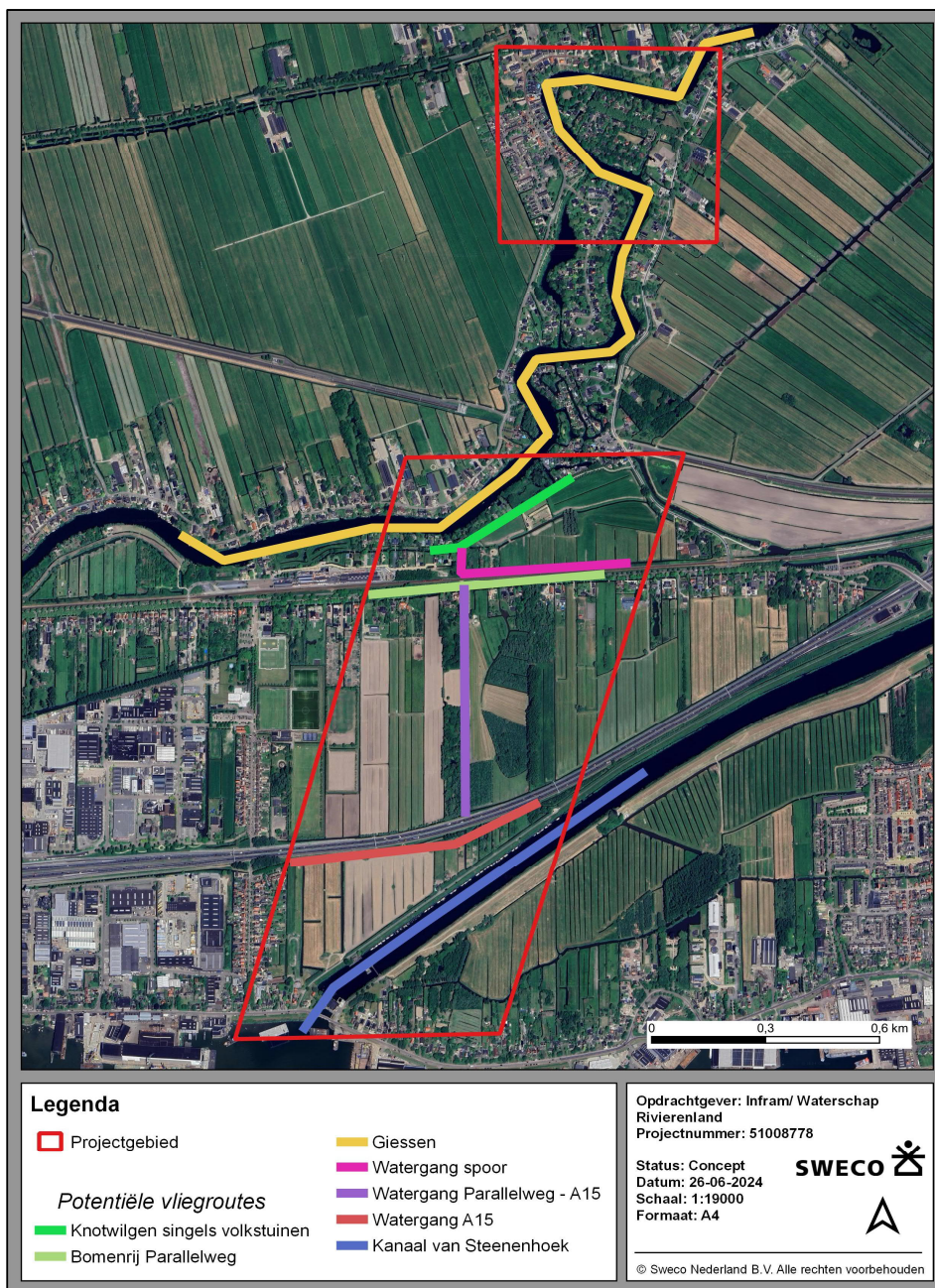

Figuur 3.4 Locaties op kaart van de aangetroffen boomholten binnen het projectgebied in deelgebied Noord (1), het bosperceel van deelgebied Midden (2 & 3), het werkterrein Noordoost (4) en werkterrein Zuidoost (5-8).

- *Foerageergebieden en vliegroutes*

Binnen het projectgebied en de werkterreinen zijn diverse rechtlijnige landschapselementen aanwezig die als vliegroute gebruikt kunnen worden: bomenrijen en smalle en bredere watergangen, zie figuur 3.5.

Ook zijn binnen het projectgebied bomenrijen, bospercelen, verruigde terreinen en waterlichamen aanwezig die als foerageergebied kunnen dienen.

Figuur 3.5 Kaart projectgebied met alle potentiële vliegroutes.

Effectanalyse

Vaste rust- en verblijfplaatsen

Het projectgebied, de werkterreinen en de directe omgeving bieden verblijfmogelijkheden voor zowel gebouw- als boombewonende vleermuizen. Met het planvoornemen (tijdelijk verplaatsen bebouwing en boomkap) worden potentiële verblijfplaatsen verstoord dan wel vernietigd (schadelijke handelingen onder art. 11.46 Ba). Voorafgaand aan de werkzaamheden moet daarom soortgericht onderzoek plaatsvinden naar de functie van gebouwen en bomen met holten voor vleermuizen. Onderzoek bij de bebouwing van Rivierdijk 519 is gericht op dwergvleermuizen, baardvleermuis (zelden), meervleermuis, gewone

grootoorvleermuis, tweekleurige vleermuis (zelden) en laatvlieger. Onderzoek bij de boomholten is gericht op ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, gewone grootoorvleermuis, baardvleermuis (zelden) en watervleermuis. Bij het vaststellen van vleermuizen verblijfplaatsen binnen het projectgebied en werkterreinen is voor het aantasten en verstoren van verblijfplaatsen een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit nodig voor de voortgang van de werkzaamheden.

Tevens moet een aanvullend veldbezoek plaatsvinden voor de bomen die niet op potentiële vleermuisverblijfplaatsen geïnspecteerd konden worden. Mogelijk volgt hier aanvullend onderzoek en een vergunningsaanvraag uit.

De boomholten bij de wilgen bij het kleine bosperceel bij deelgebied *Noord, compensatiegebied* vallen buiten de scope van het gebied en blijven behouden. Gedurende de werkzaamheden tussen zonsondergang en zonsopkomst dient verstoring van verlichting in de richting van het bosperceel te worden voorkomen. Indien dit niet mogelijk is, is soortgericht onderzoek nodig naar de functie van de boomholten voor boombewonende vleermuizen.

Foerageergebieden en vliegroutes

Het projectgebied en de werkterreinen bieden door de bosschages, waterlichamen en verruigde terreinen potentieel geschikt foerageergebied. In de omgeving, buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden, zijn veel vergelijkbare landschapselementen aanwezig. Met de inrichting van het boezemkanaal wordt nieuw potentieel foerageergebied gerealiseerd door de aanleg van waterlichamen en groenstructuren. De werkzaamheden zullen in ieder geval tijdelijk leiden tot een wezenlijke aantasting van foerageergebieden (schadelijke handeling onder art. 11.46 Ba). Hiervoor dient soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden of het binnen het projectgebied en de werkterreinen om essentieel foerageergebied van voorkomende vleermuizen gaat. Dit kan gecombineerd worden met de andere vleermuisonderzoeken.

Binnen het projectgebied en de werkterreinen zijn twee brede watergangen (Giessen, Kanaal van Steenenhoek, twee bomenrijen (knotwilgensingels en bomenrij Parallelweg) en een drietal smallere watergangen (langs het spoor, langs de A15 en van de Parallelweg richting de A15) aanwezig die mogelijk onderdeel (kunnen) zijn van vliegroutes van vleermuizen.

- Giessen en Kanaal van Steenenhoek betreffen brede watergangen die door meervleermuis en watervleermuis gebruikt kunnen worden als vliegroute. De werkzaamheden zullen niet leiden tot wezenlijke aantasting van deze vliegroutes indien er voorzorgmaatregelen worden getroffen. Gedurende de werkzaamheden bij deelgebied *Bocht Giessen-Oudekerk* mag de route tussen zonsondergang en zonsopkomst niet geblokkeerd worden door werkmateriaal of verstoord worden door verlichting. Indien dit niet mogelijk is, is soortgericht onderzoek nodig naar de functie van de brede watergangen voor vleermuizen (met name meer- en watervleermuis).
- De watergangen langs het spoor, langs de A15 en tussen de Parallelweg en de A15 kunnen ook als vliegroute gebruikt worden. De omgeving kent veel soortgelijke elementen (smallere watergangen). Veel van de alternatieven vallen buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Daarnaast worden de te dempen watergangen na de werkzaamheden onderdeel van het nieuwe boezemkanaal, die de Giessen en Kanaal van Steenenhoek met elkaar verbindt, waarmee een potentiële nieuwe vliegroute wordt gerealiseerd. Gedurende de werkzaamheden tussen

zonsondergang en zonsopkomst dient verstoring van verlichting te worden voorkomen. Indien dit niet mogelijk is, is soortgericht onderzoek nodig naar de functie van de brede watergangen voor vleermuizen (met name meer- en watervleermuis).

- De bomenrijen langs de Parallelweg en de knotwilgensingels bij de volkstuinten langs de Giessen worden met de werkzaamheden gerooid waardoor gaten in de bomenrijen ontstaan van meer dan 20 meter. Dit tast de functionaliteit van het leefgebied voor vleermuizen aan (schadelijke handeling onder art. 11.46 Bal). Hiervoor dient soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden naar de functie van deze bomenrijen voor vleermuizen zoals gewone en ruige dwergvleermuis.

In de toekomstige situatie zal voornamelijk agrarisch gebied ingericht worden voor natuur en een boezemkanaal met natuurvriendelijke oevers. De verwachting is dan ook dat het gebied meer zal bieden voor vleermuizen, in eerste instantie eerst als foerageergebied en vliegroutes en op langere termijn ook aanbod aan verblijfplaatsen voor boombewonende soorten.

3.3.3 Grondgebonden zoogdieren

Actueel en potentieel voorkomende soorten

De NDFF (2019-2024) toont in de omgeving van het projectgebied en de werkterreinen alleen waarnemingen van habitatrichtlijnsoort bever. Ook toont de NDFF waarnemingen van vrijgestelde soorten bunzing (en andere kleine marterachtigen), bosmuis, egel, haas, ree, rosse woelmuis, vos en woelrat en algemene soorten bruine rat, mol, en huismuis voorkomen binnen of in de omgeving van het projectgebied. Het projectgebied en de werkterreinen bieden voor vrijgestelde en algemene soorten geschikt leefgebied en verblijfplaatsen door de bosschages, bospercelen en agrarisch gebied.

De bever komt voor in de Biesbosch. Waarnemingen van de soort zijn voornamelijk langs de oevers van de Beneden-Merwede gedaan. De Giessen kan door de verbinding met de Beneden-Merwede onderdeel van het leefgebied vormen. Bevers geven de voorkeur aan habitats van rustige wateren met een aanbod aan bosopslag. Het aanbod aan bosopslag langs de Giessen is beperkt, behalve ten oosten van de volkstuinten. Hier zijn in het verleden sporen van bever aangetroffen (Sweco, 2021a). Tijdens het veldbezoek zijn echter geen indicaties van aanwezigheid aangetroffen, zoals beverburchten of verse knaagsporen. Aanwezigheid van beververblijfplaatsen binnen het projectgebied en de werkterreinen is uitgesloten.

Effectanalyse

Het projectgebied (het gebied bij de Giessen en Beneden-Merwede) kan onderdeel van het leefgebied van de bever zijn, maar langdurige verblijf wordt niet verwacht. De werkzaamheden zullen niet leiden tot wezenlijke effecten voor het leefgebied van bever als voorzorgsmaatregelen worden getroffen, zoals het naleven van de zorgplicht.

Het projectgebied en de werkterreinen bieden ook voor algemeen voorkomende en vrijgestelde grondgebonden zoogdieren leefgebied en/of verblijfplaatsen. De werkzaamheden zullen het leefgebied van deze soorten aantasten en voor verstoring zorgen, doordat bosschages, bospercelen en agrarisch gebied plaats moeten maken voor het nieuwe boezemkanaal. Vrijgestelde soorten zijn beschermd, maar vrijgesteld van vergunningplicht. Negatieve effecten van de werkzaamheden moeten zoveel mogelijk worden beperkt door

voorzorgsmaatregelen te treffen, zoals het rustig opstarten van de werkzaamheden.

In de toekomstige situatie zal voornamelijk agrarisch gebied ingericht worden voor natuur en een boezemkanaal met natuurvriendelijke oevers en een otterpassage. De verwachting is dan ook dat in het gebied meer verbinding zal ontstaan met omliggende gebieden en dat in het gebied meer leefgebied voor zoogdiersoorten zal ontstaan.

3.3.4 Vogels

Alle in Nederland broedende vogels zijn tijdens het broeden beschermd. Daarnaast zijn er vogels waarvan de nesten jaarrond zijn beschermd. Deze vogels met jaarrond beschermde nesten zijn ingedeeld in 5 categorieën, waarbij de nesten van soorten van categorie 1 tot en met 4 in principe altijd jaarrond beschermd zijn. Er kunnen zich echter uitzonderingssituaties voordoen waarbij het nest van een bepaalde soort geen jaarronde beschermd behoeft. Dit wordt beoordeeld door een ecooloog.

Categorie 5-soorten hebben enkel een jaarrond beschermd nest wanneer er een zwaarwegend of ecologisch belang is om het nest wel jaarrond te beschermen. De categorieën zijn toegelicht in tekstbox 1 in bijlage 3.

Actueel en potentieel voorkomende soorten

Vogels met jaarrond beschermde nesten (cat. 1 - 4)

De NDFF (2019-2024) toont in de directe omgeving van het projectgebied en de werkterreinen waarnemingen van een aantal vogelsoorten waarvan nesten jaarrond bescherming genieten namelijk: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespendif en zwarte wouw. Van deze soorten kunnen nesten van grote gele kwikstaart, ooievaar, slechtvalk, wespendif en zwarte wouw binnen het projectgebied op voorhand uitgesloten worden omdat deze soorten specifieke vereisten hebben als nestplaats en habitat, wat het projectgebied en de werkterreinen niet bieden.

Van de overige soorten kan het projectgebied potentiële broedplaatsen bieden. De soorten met een jaarrond beschermd nest worden hieronder op basis van broedbiotoop verder toegelicht.

- *Gebouwbroeders*

Gebouwbroeders zijn vogelsoorten die bij bebouwing tot broeden komen. Ze nestelen/verblijven bijvoorbeeld onder dakpannen, op toegankelijke zolders of maken nesten aan muren. Van de voorkomende cat. 1 - 4 vogelsoorten behoren huismus, gierzwaluw, kerkuil en steenuil tot deze categorie.

Bij de woning van Rivierdijk 519 (deelgebied *Zuid & Boezemgemaal*) zijn voor *huismus* ruimtes onder de dakpannen aanwezig om te nesten. Sommige van de ruimtes liggen hoog genoeg om ook voor *gierzwaluw* als geschikte nestplaatsen te kunnen dienen. Ook zijn jaarrond bladhoudende bosschages evenals stofbaden aanwezig, waardoor functioneel leefgebied van de huismus aanwezig is. Het pand is ook voor *steenuil* mogelijk geschikt als nestplaats, vanwege een toegankelijke schoorsteen.

Voor *kerkuil* zijn er geen toegankelijke schuren/boerderijen aanwezig, maar het agrarische gebied is wel geschikt als foerageer-/jaaggebied voor deze soort.

De overige bebouwing binnen het projectgebied en de werkterreinen (schuren/tuinhuysjes) is ongeschikt bevonden voor gebouwbroeders waarvan het nest jaarrond beschermd is, doordat deze niet winddicht zijn of niet toegankelijk zijn.

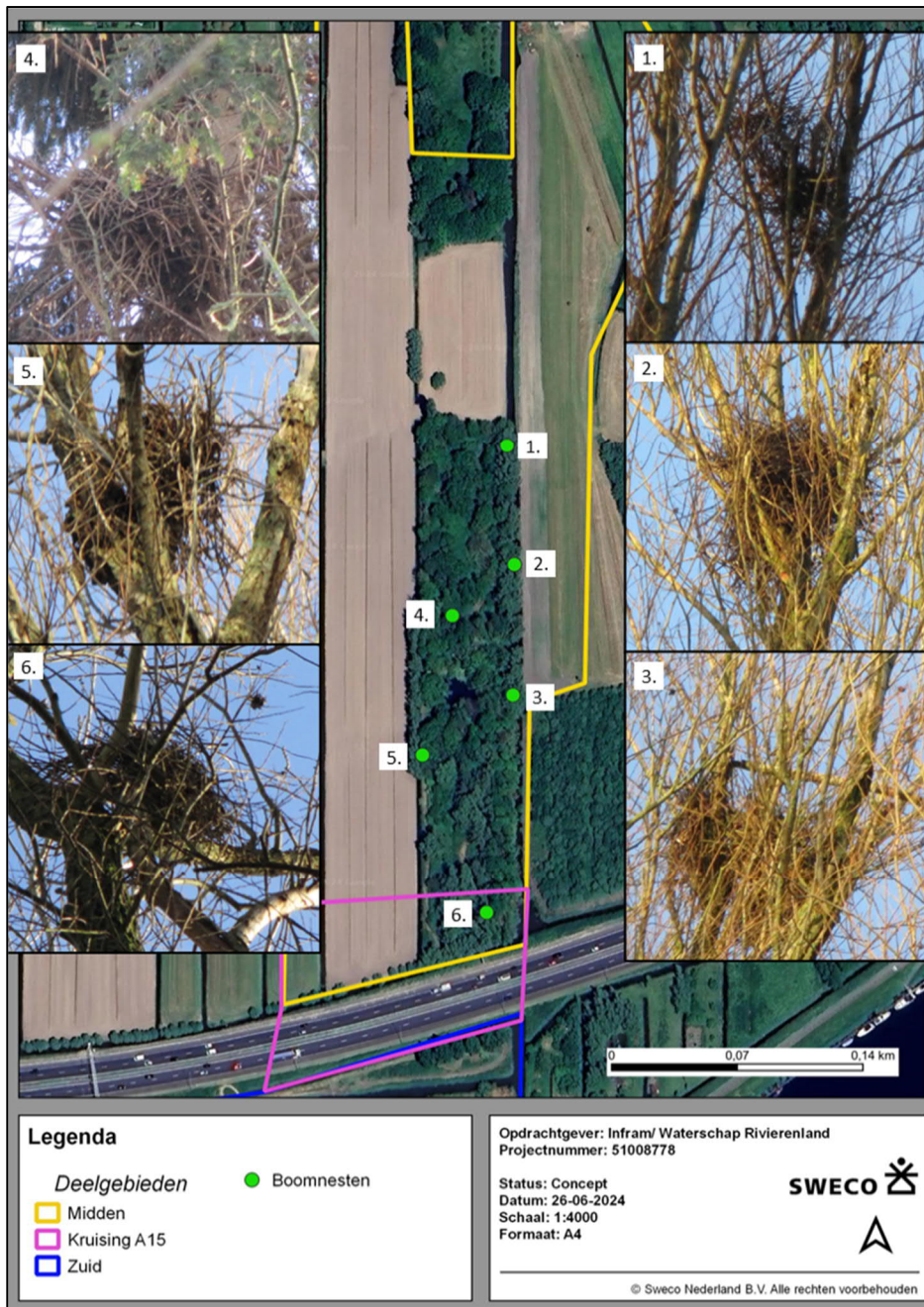
- *Boombroeders*

Boombroeders zijn vogels die in bomen nesten/verblijven. Jaarrond beschermde nesten in bomen betreffen vaak nesten van roofvogels/uilen en sommige kraaiachtigen.

Binnen het projectgebied en de werkterreinen zijn enkel in deelgebied *Midden* en werkterrein *Zuidoost* in het bosperceel meerdere grote nesten of restanten daarvan aangetroffen, zie figuren 3.6 en 3.7. De in de omgeving waargenomen soorten *buizerd*, *boomvalk*, *havik*, *sperwer*, *ransuil* en *roek* kunnen deze nesten (uitbreiden en) bezetten. In eerder onderzoek (Sweco, 2021c) is een buizerdnest vastgesteld, vermoedelijk het grote nest van locatie 4.

Figuur 3.6 Aangetroffen boomnesten binnen Blokland 130 binnen het *Werkterrein Zuidoost*.

Figuur 3.7 Locaties van boomnesten binnen het bosperceel van deelgebied *Midden*.

Roekenkolonies komen vaak in hogere bomen, zoals populieren, voor. Het veldbezoek vond plaats in de periode dat roekenkolonies actief bezig zijn met voorbereidingen op het broedseizoen. Tijdens het bezoek zijn geen roeken waargenomen bij de nesten. Van de roek is het niet aannemelijk dat ze de nesten binnen het bosperceel gebruiken.

Langs de bocht van de Giessen zijn meerdere grote boomnesten aangetroffen. Deze nesten zijn voornamelijk van kraaiachtigen (zwarte kraai en ekster), gezien de vorm en de locatie binnen woonerven.

Steenuil maakt geen takkennesten, maar maakt als holenbroeder gebruik van boomholten, nestkasten en nauwe ruimtes bij gebouwen. Steenuil kan naast de bebouwing van Rivierdijk 519 ook bij de aanwezige knotwilgen binnen het projectgebied en de werkterreinen tot broeden komen of in verblijven. Deze knotwilgen zijn in de deelgebieden *Noord*, *Midden* en *Zuid* aanwezig en in de werkterreinen *Noordoost* en *Zuidoost*.

Vogels met jaarrond beschermde nesten (cat. 5)

In de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen van de volgende soorten bekend: blauwe reiger, boerenzwaluw, bonte vliegenvanger, boomkruiper, bosuil, brilduiker, draaihals, ekster, gekraagde roodstaart, grauwe vliegenvanger, groene specht, grote bonte specht, hop, huiszwaluw, ijsvogel, koolmees, oeverzwaluw, pimpelmees, spreeuw, tapuit, zeearend, zwarte kraai, zwarte mees, en zwarte roodstaart.

Voor cat. 5 vogelsoorten biedt het projectgebied, de werkterreinen en diens invloedssfeer ook enige mogelijkheden tot broeden, bijvoorbeeld voor huiszwaluw, spreeuw en gekraagde roodstaart bij gebouwen en bij bomen/bospercelen voor bijvoorbeeld bonte en grauwe vliegenvanger, kool- en pimpelmees, groene en grote bonte specht en boomkruiper. Door het grote aanbod aan vergelijkbaar broedbiotoop wat in de omgeving aanwezig is, zijn de zwaarwegende ecologische redenen waardoor nesten van cat. 5 vogelsoorten jaarronde bescherming genieten niet van kracht. Nesten van deze soorten zijn daardoor alleen in het geval van actieve broedsels beschermd.

Naast cat. 1-5 vogelsoorten kan het projectgebied door de aanwezigheid van water en bosschages ook als broedplaats en leefgebied van algemene vogelsoorten zoals merel en wilde eend gebruikt worden.

Effectanalyse

Het projectgebied en de werkterreinen bieden nestgelegenheid voor de volgende vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten: huismus, gierzwaluw, steenuil, buizerd, sperwer, boomvalk, ransuil en havik. Het gebied kan door verschillende roofvogels en uilen gebruikt worden als jaag-/foerageergebied.

De werkzaamheden leiden tot vernieling en verstoring van potentieel jaarrond beschermde nesten. Daarnaast zullen de werkzaamheden in ieder geval tijdelijk leiden tot aanzienlijke aantasting van jaag-/foerageergebied van bijvoorbeeld roofvogels en uilen, zoals kerkuil en steenuil. Voorafgaand aan de werkzaamheden zijn de volgende onderzoeken benodigd:

- Jaarrond beschermde nesten in bebouwing van Rivierdijk 519. Dit onderzoek is specifiek gericht op huismus, gierzwaluw en steenuil.
- Jaarrond beschermde nesten in de bomen van het bosperceel in deelgebied *Midden*. Dit onderzoek is specifiek gericht op buizerd, boomvalk, havik, sperwer, ransuil.
- Jaarrond beschermde nesten in de bomen van het perceel Blokland 130 binnen het *Werkterrein Zuidoost*. Vanwege de grootte van de nesten is dit onderzoek specifiek gericht op boomvalk, ransuil, (havik) en sperwer.
- Jaarrond beschermde nesten van steenuil bij knotwilgen binnen het onderzoeksgebied. De knotwilgen staan in deelgebieden *Noord*, *Midden* en *Zuid* en werkterreinen *Noordoost* en *Zuidoost*.
- Essentieel jaaggebied voor roofvogels/uilen in deelgebieden *Noord*, *Midden* en *Zuid*) en werkterrein *Zuidoost*. Dit onderzoek is specifiek gericht met name op kerkuil en steenuil.

Indien met de onderzoeken beschermde waarden worden vastgesteld, mogen de werkzaamheden alleen met een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteiten, onderbouwd met een mitigatieplan, alternatievenanalyse en geldig wettelijk belang, voortgezet worden.

Daarnaast kunnen binnen het projectgebied broedgevallen van algemene en categorie 5 (zonder jaarronde bescherming) broedvogels voorkomen. Alle in Nederland broedende vogels zijn tijdens het broeden beschermd. In de Omgevingswet wordt het broedseizoen niet gespecificeerd. Van belang is of er broedende vogels aanwezig zijn die verstoord kunnen worden. Er zijn soorten die al (ver) voor half maart kunnen en/of beginnen met broeden, zoals houtduif, bosuil (december/januari) en blauwe reiger (februari/maart). De werkzaamheden zullen niet leiden tot een verstoring van actieve nesten indien voorzorgsmaatregelen worden getroffen.

Door buiten het broedseizoen (circa maart t/m augustus) de werkzaamheden uit te voeren, wordt voorkomen dat broedgevallen worden verstoord en verloren gaan. Indien de werkzaamheden tijdens het broedseizoen plaatsvinden, is het uitvoeren van een broedvogelcontrole door een ecologisch deskundige noodzakelijk om het werkgebied vrij te geven. Bij aanwezigheid van broedgevallen dient te worden gewacht tot de jongen zijn uitgevlogen voordat de werkzaamheden mogen worden hervat. Tevens kunnen voorafgaand aan het broedseizoen preventieve maatregelen getroffen worden om broedgelegenheid te minimaliseren.

In de toekomstige situatie zal voornamelijk agrarisch gebied ingericht worden voor natuur en een boezemkanaal met natuurvriendelijke oevers. Hiermee zal naar verwachting jaaggebied voor roofvogels en uilen ietwat verdwijnen maar komt er ook op langere termijn broedgelegenheid en leefgebied voor een heel scala aan vogelsoorten voor terug.

3.3.5 Amfibieën en reptielen

Actueel en potentieel voorkomende soorten

In de omgeving van het projectgebied en de werkterreinen zijn waarnemingen bekend van Habitatrictlijn- en nationaal beschermde en soorten reptielen: ringslang, muurhagedis en amfibieën: heikikker, poelkikker en rugstreeppad (NDFF 2019 - 2024). Het projectgebied en de werkterreinen bevinden zich binnen het verspreidingsgebied van kamsalamander. In het projectgebied en de werkterreinen zijn ook vrijgestelde amfibieën te verwachten zoals bruine kikker of gewone pad.

Binnen of nabij het projectgebied en de werkterreinen worden op basis van verspreidingsgegevens geen reptielen verwacht. In de omgeving is één recentelijke waarneming van ringslang bekend. Deze uitzonderlijke waarneming buiten het verspreidingsgebied betreft hoogstwaarschijnlijk een niet-wild exemplaar.

Op basis van habitateigenschappen kan de aanwezigheid van leefgebied van kamsalamander uitgesloten worden. De soort komt zelden in akkerbouwgebieden voor.

Op basis van habitateigenschappen, door afwezigheid van voedselarme schone wateren, geïsoleerde en zon beschenen poelen (voortplantingswater), is aanwezigheid van leefgebied van heikikker en poelkikker binnen het projectgebied niet aannemelijk. Tevens zijn geen geschikte overwinterlocaties

aanwezig. De watergangen kunnen door vrijgestelde, algemene amfibieën als bruine kikker en gewone pad gebruikt worden als voortplantingsgebied.

Bij het werkterrein *Zuidoost* zijn ten opzichte deelgebied *Zuid* relatief schonere watergangen aanwezig en mogelijk ook een geïsoleerde poel, welke wel geschikt zijn als voortplantingswater van poelkikker en heikikker. Ook biedt de directe omgeving door struikgewassen en ruigte geschikt overwinteringsgebied.

De rugstreeppad is een pionierssoort dat in vergraafbare grond verblijft en in tijdelijke wateren (zoals regenplassen) voortplant. Tijdens de ontwikkelingsfase kan geschikt leefgebied voor de rugstreeppad ontstaan bij gronddepots en spoorbanen van werkvoertuigen.

Effectanalyse

De lokale staat van instandhouding van reptielen als gevolg van de werkzaamheden zal niet in het geding komen omdat deze niet aanwezig zijn. Soortgericht onderzoek of een vergunning met betrekking op beschermde reptielen is derhalve niet nodig.

Op basis van habitateigenschappen kan de aanwezigheid van leefgebied van kamsalamander uitgesloten worden. Recentelijk is onderzoek naar kamsalamander uitgevoerd bij de poel binnen het bosperceel van deelgebied *Midden* (Datura, 2023), deze is niet aangetroffen.

Op basis van habitateigenschappen is het niet aannemelijk dat binnen het projectgebied leefgebied van heikikker of poelkikker aanwezig is. De provincie heeft in dezen expliciet gevraagd onderzoek naar deze soorten in de watergangen binnen het compensatiegebied bij deelgebied *Noord* uit te voeren. Daarnaast is binnen het werkterrein *Zuidoost* wel potentieel leefgebied van deze soorten aangetroffen. Dit leefgebied wordt met de werkzaamheden mogelijk aangetast (schadelijke handeling art. 11.46 Bal). Voorafgaand aan de werkzaamheden moet onderzoek naar poelkikker en heikikker binnen dit gebied worden uitgevoerd. Indien aanwezigheid van een of beide soorten wordt vastgesteld, mogen de werkzaamheden enkel met een verleende Omgevingsvergunning worden uitgevoerd.

Het projectgebied biedt ook leefgebied voor algemene vrijgestelde soorten amfibieën. Leefgebied van deze soorten zal met de werkzaamheden bij watergangen worden aangetast. Vrijgestelde soorten zijn beschermd, maar vrijgesteld van vergunningplicht. Negatieve effecten van de werkzaamheden moeten zoveel mogelijk worden beperkt door voorzorgsmaatregelen te treffen.

Door de werkzaamheden kan leefgebied van de rugstreeppad ontstaan. Kolonisatie van de soort binnen het werkgebied kan voorkomen worden door gebruik van paddenschermen rondom de gronddepots. Voortplanting van de soort binnen het projectgebied bijvoorbeeld in spoorbanen kan voorkomen worden door werkvoertuigen over rijplaten te laten verplaatsen.

In de toekomstige situatie zal voornamelijk agrarisch gebied ingericht worden voor natuur en een boezemkanaal met natuurvriendelijke oevers. Dit zal naar verwachting een positief effect hebben op het aanbod aan leefgebied van amfibieën. Voor reptielen biedt de toekomstige situatie kansen om in het gebied te vestigen.

3.3.6 Vissen

Actueel en potentieel voorkomende soorten

Uit de NDFF (2019-2024) is één waarneming bekend van grote modderkruiper ten noorden van de Spoorweg ten westen van het projectgebied.

Binnen het projectgebied, in deelgebieden *Noord*, *Midden* en *Zuid* en alle werkterreinen zijn smalle langzaam stromende watergangen aanwezig met een goed ontwikkelde sliblaag waar grote modderkruiper kan verblijven.

In de oppervlaktewateren kunnen daarnaast algemene vissoorten als stekelbaars, brasem en zwartbekgrondel voorkomen. Deze soorten zijn niet beschermd onder de Ow.

Effectanalyse

Door het planvoornemen worden potentieel geschikte watergangen voor de grote modderkruiper gedempt, waardoor mogelijk leefgebied van deze soort wordt aangetast hetgeen een overtreding van de Omgevingswet is (schadelijke handeling onder art. 11.54 Bal).

Voorafgaand aan de werkzaamheden moet onderzoek middels eDNA uitwijzen of de watergangen binnen het projectgebied daadwerkelijk door grote modderkruiper gebruikt worden als leefgebied. Dit onderzoek is in 2023 gestart (Datura, 2023), in 2024 zijn ook de watergangen van het compensatiegebied met dit onderzoek meegenomen, maar niet de werkterreinen.

Het onderzoeksgebied naar grote modderkruiper dient te worden uitgebreid met de smalle watergangen van de werkterreinen.

Indien aanwezigheid wordt vastgesteld, dient er een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit te worden aangevraagd en te zijn verleend voordat de werkzaamheden mogen plaatsvinden.

Door de werkzaamheden bij watergangen zal het leefgebied van algemene vissen (o.a. stekelbaars, brasem en zwartbekgrondel) worden aangetast en zullen ze verstoring ondervinden. Deze algemene soorten zijn niet beschermd onder de Ow, maar ook hiervoor geldt dat de zorgplicht nageleefd moet worden om negatieve effecten van de werkzaamheden zoveel mogelijk te voorkomen.

In de toekomstige situatie zal voornamelijk agrarisch gebied ingericht worden voor natuur en het boezemkanaal met natuurvriendelijke oevers en een vispassage. Dit zal naar verwachting een positief effect hebben op de verbinding met andere wateren en op het aanbod aan leefgebied voor vissen.

3.3.7 Ongewervelden

Actueel en potentieel voorkomende soorten

De NDFF toont van beschermde soorten grote vos, grote weerschijnvlinder, gevlekte witsnuitlibel en rivierrombout in de omgeving van het projectgebied. Het projectgebied valt ook binnen het verspreidingsgebied van de platte schijfhoren (bron: Verspreidingsatlas).

Libellen en vlinders zijn afhankelijk van bepaalde waardplanten en aanwezigheid van schone wateren (libellen) voor hun voortplanting. Binnen het projectgebied of de invloedssfeer van de werkzaamheden zijn de benodigde habitateigenschappen of waardplanten niet aanwezig.

Platte schijfhoren komt voor in zoete en schone wateren met rijke begroeiing. Binnen het projectgebied zijn zulke wateren niet aangetroffen, behalve bij de watergangen van deelgebied *Noord*, bij het compensatiegebied. In het verleden is een habitatcheck uitgevoerd (2021b), toen is aanwezigheid van platte schijfhoren uitgesloten. Dit onderzoek is echter verouderd. Ook sommige watergangen bij de werkterreinen *Noordoost* en *Zuidoost* zijn geschikt bevonden als leefgebied van platte schijfhoren, door de aanwezige watervegetatie.

Effectanalyse

Er worden geen beschermde soorten libellen of vlinders verwacht in het projectgebied door het ontbreken van waardplanten of leefgebied.

Met het planvoornemen worden potentieel geschikte watergangen voor de platte schijfhoren gedempt, waardoor mogelijk leefgebied van deze soort wordt aangetast hetgeen een overtreding van de Omgevingswet is (schadelijke handeling onder art. 11.46 Bal). Voorafgaand aan de werkzaamheden dient soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden of binnen het projectgebied (watergangen deelgebied *Noord* én werkterreinen *Noordoost* en *Zuidoost*) leefgebied van platte schijfhoren aanwezig is. Met eDNA-onderzoek kan aanwezigheid van de soort worden aangetoond. Indien aanwezigheid wordt vastgesteld, dient er een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteiten te worden aangevraagd en te zijn verleend voordat de werkzaamheden mogen plaatsvinden.

Met de werkzaamheden wordt het leefgebied van algemeen voorkomende ongewervelden aangetast. Deze algemene soorten zijn niet beschermd onder de Ow, maar ook hiervoor geldt dat de zorgplicht nageleefd moet worden om negatieve effecten van de werkzaamheden zoveel mogelijk te voorkomen.

In de toekomstige situatie zal voornamelijk agrarisch gebied ingericht worden voor natuur en het boezemkanaal met natuurvriendelijke oevers. Dit zal naar verwachting een positief effect hebben op het aanbod aan leefgebied voor ongewervelden door de realisatie van een gevarieerd gebied met verschillende biotopen.

3.4 Rode Lijst-soorten

Voor de effectanalyse is er gekeken naar soorten die vermeld staan op de Rode Lijst en niet worden beschermd onder het Bal artikel 11.37 (Vogelrichtlijn), artikel 11.46 (Habitatrichtlijn) of artikel 11.54 (Nationaal beschermde soorten).

Hierbij zijn alleen soortgroepen meegenomen waar kritische habitateisen worden gesteld aan het leefgebied of voor de voortplanting zoals bij planten, zoogdieren, vogels, vissen, dagvlinders, kevers en libellen en weekdieren. Om die reden zijn wespen, bijen, mieren, (korst)mossen en schimmels buiten beschouwing gelaten.

Actueel en potentieel voorkomende soorten

Uit gegevens van de NDFF (2019 – 2024) blijkt dat er binnen (200 m van) het projectgebied waarnemingen zijn gedaan van verschillende Rode Lijst plantensoorten, zoogdiersoorten, vogelsoorten, vissoorten en ongewervelden.

Planten

De NDFF toont waarnemingen van beemdkroon, blauwe walstro, bolderik, kamgras, moeraskruiskruid, ruige leeuwentand, tripmadam, trosdravik, zacht vetkruid en zomerklokje in (de directe omgeving van) het projectgebied. De dichtstbijzijnde waarnemingen van Rode Lijst planten zijn voornamelijk langs de oevers van de Beneden-Merwede bij de Rivierdijk en het oude gemaal gedaan.

Veel Rode Lijst-soorten zijn net als beschermde soorten kritisch als het gaat om habitat en komen voornamelijk voor in stabiele (voedselarme) habitattypen, zoals duinen, heiden en venen. Van kritische soorten worden geen groeiplaatsen binnen het projectgebied verwacht.

Sommige Rode Lijst-soorten groeien op meer voedselrijke bodems, zoals kamgras, waardoor niet op voorhand kan worden uitgesloten worden dat ze binnen het projectgebied, en dan met name de deelgebieden *Noord*, *Midden* en *Zuid* voor kunnen komen.

Grondgebonden zoogdieren

De NDFF toont waarnemingen van bunzing, haas en konijn in (de omgeving van) het projectgebied en de werkterreinen. Daarnaast valt het projectgebied en de werkterreinen binnen het verspreidingsgebied van andere kleine marterachtigen naast bunzing: hermelijn en wezel. Bij het bosperceel en agrarische percelen van het projectgebied zijn meerdere hazen waargenomen, waaronder vechtende (territoriale) hazen, zie figuur 3.8.

Al deze soorten kunnen het projectgebied en de werkterreinen gebruiken als leefgebied en verblijfplaatsen, en dan met name de deelgebieden *Noord*, *Midden* en *Zuid* en de werkterreinen. De groene stukken bieden dekking en foerageer-/jachtgebied. Tijdens het veldbezoek zijn meerdere molshopen, holle bomen, rommelhopen en ruimtes onder boomwortels aangetroffen die kleine marterachtigen als verblijfplaats kunnen gebruiken. Binnen deze deelgebieden zijn er ook mogelijkheden voor hazen om te verblijven, omdat deze soort lage inkepingen in de grond maakt om te verblijven (legers). Ook konijn kan binnen deze deelgebieden verblijven, al zijn er tijdens het veldbezoek geen konijnenholen aangetroffen.

Figuur 3.8 Vechtende hazen waargenomen in het bosperceel van deelgebied *Midden*.

Vogels

De NDFF toont waarnemingen van dwergmeeuw, gele kwikstaart, grote mantelmeeuw, grutto, keep, kneu, kraanvogel, kramsvogel, oeverloper, ringmus, roerdomp, slobbeend, smient, spotvogel, tureluur, visdief, watersnip, wilde zwaan, wintertaling, wulp en zwarte stern in (de directe omgeving van) het projectgebied.

Het projectgebied biedt voor sommigen van deze soorten geen geschikt broedgebied, omdat kritische eisen van de broedbiotoop ontbreekt of omdat deze soorten niet in Nederland broeden. Alleen voor grutto, keep (zelden), kneu, kramsvogel (zelden), ringmus, spotvogel, tureluur, watersnip en wulp biedt het projectgebied, en dan met name de deelgebieden *Noord*, *Midden* en *Zuid* geschikt broedgebied door aanwezigheid van grasland, bosschages of bebouwing.

Vissen

De NDFF toont waarnemingen van alver, kroeskarper en sneep in de grotere wateren van de Giessen en de Beneden Merwede. Het projectgebied (met name de Giessen) kan onderdeel van het leefgebied zijn voor deze soorten.

Ongewervelden

De NDFF toont waarnemingen van dagvlinders: bruin blauwtje, kleine parelmoervlinder en oranje zandoogje, en weekdieren: eeltslak en kleine kartuizerslak in (de directe omgeving van) het projectgebied en de werkgebieden.

De waarnemingen van de weekdieren zijn op grote afstand van het projectgebied en de werkterreinen bij de Beneden-Merwede gedaan. Deze soorten worden dan ook niet verwacht voor te komen binnen het projectgebied en de werkterreinen. De waardplanten van het oranje zandoogje zijn onder andere grassoorten en veel algemener en talrijker ten opzichte van waardplanten van bruin blauwtje en kleine parelmoervlinder (bron: De Vlinderstichting). Binnen het projectgebied, en dan met name de *Noord*, *Midden* en *Zuid* en de werkterreinen wordt alleen voortplanting van oranje zandoogje verwacht, wel kunnen al deze soorten het projectgebied als foerageergebied gebruiken.

Effectanalyse

Planten

In het projectgebied en de werkterreinen kunnen groeiplaatsen van niet-kritische Rode Lijst planten zoals kamgras op voorhand niet worden uitgesloten. Als gevolg van de werkzaamheden gaan er mogelijk exemplaren van deze soorten verloren. Aanbevolen wordt voorafgaand aan de werkzaamheden in de relevante bloeiperiodes voor de soorten na te gaan of er exemplaren aanwezig zijn in het projectgebied en de werkterreinen. Daarnaast dienen maatregelen getroffen te worden om negatieve effecten op de soorten zo veel als mogelijk te beperken. Deze maatregelen worden verwerkt in een nader op te stellen ecologisch werkprotocol. Wanneer voorzorgsmaatregelen genomen worden om beschadiging van exemplaren zoveel mogelijk te voorkomen, zal de staat van instandhouding van deze soorten niet negatief worden beïnvloed.

Grondgebonden zoogdieren

Het projectgebied en de werkterreinen bieden voor Rode Lijst-soorten kleine marterachtigen en haas mogelijkheden leefgebied en verblijfplaatsen. Naast Rode Lijst-soorten zijn dit allen nationaal beschermde soorten met een vrijstelling van de vergunningsplicht in de Provincie Zuid-Holland.

Hazen maken gebruik van een netwerk aan legers en zijn daardoor voldoende flexibel in hun verblijfplaatsen. Het projectgebied betreft echter een groot areaal aan leefgebied wat er in de omgeving aanwezig is. De beoogde werkzaamheden kunnen daardoor in ieder geval tijdelijk gevolgen hebben voor de lokale staat van instandhouding. Aanwezigheid van deze soort is tijdens het verkennend natuuronderzoek al aangetoond.

Kleine marterachtigen maken van verschillende landschapselementen en verblijfplaatsen van andere diersoorten gebruik als verblijf. Het leefgebied bestaat uit voldoende opgaand groen als dekking. Deze elementen zijn voornamelijk bij deelgebieden *Noord* en *Midden* en werkterrein *Zuidoost* aanwezig en worden met het planvoornemen aanzienlijk aangetast, voordat het gebied opnieuw “groen” wordt ingericht en functioneel is (figuur 1.2).

Voorafgaand aan de werkzaamheden dient onderzoek uitgevoerd te worden om aanwezigheid van Rode Lijst kleine marterachtigen in het projectgebied vast te stellen/uit te sluiten. Deze resultaten kunnen vervolgens ook gebruikt worden om iets over het voorkomen van kleine marterachtigen in de werkterreinen te zeggen. Daarnaast dienen maatregelen getroffen te worden om negatieve effecten op de soorten zo veel als mogelijk te beperken. Deze maatregelen worden verwerkt in een nader op te stellen ecologisch werkprotocol. Wanneer voorzorgsmaatregelen genomen worden om beschadiging van exemplaren zoveel mogelijk te voorkomen, zal de staat van instandhouding van deze soorten niet negatief worden beïnvloed.

Vogels

Het projectgebied biedt nestgelegenheid voor grutto, keep (zelden), kneu, kramsvogel (zelden), ringmus, spotvogel, tureluur, watersnip en wulp. Nesten van deze soorten zijn tijdens het broeden beschermd.

De werkzaamheden zullen niet leiden tot een verstoring van actieve nesten indien voorzorgsmaatregelen worden getroffen. Door buiten het broedseizoen (circa maart t/m augustus) de werkzaamheden uit te voeren, wordt voorkomen dat broedgevallen worden verstoord en verloren gaan. Indien de werkzaamheden tijdens het broedseizoen plaatsvinden, is het uitvoeren van een broedvogelcontrole door een ecologisch deskundige noodzakelijk om het werkgebied vrij te geven. Tevens kunnen voorafgaand aan het broedseizoen preventieve maatregelen getroffen worden om broedgelegenheid te minimaliseren.

Vissen

Het projectgebied (met name de Giessen) kan voor de voorkomende Rode Lijst-soorten alver, sneep en kroeskarper onderdeel van het leefgebied zijn. Met de werkzaamheden kan leefgebied van deze soorten in ieder geval tijdelijk worden verstoord en aangetast. Het projectgebied van de Giessen vormt slechts een klein areaal aan beschikbaar leefgebied. Het is daarom niet aannemelijk dat het planvoornemen leidt tot significant negatieve gevolgen voor de lokale staat van instandhouding. Eventueel kunnen extra maatregelen getroffen worden om negatieve effecten op de soorten zo veel als mogelijk te beperken. Deze maatregelen worden verwerkt in een nader op te stellen ecologisch werkprotocol.

Ongewervelden

Door de afwezigheid van geschikt leefgebied en geschikte waardplanten in het projectgebied en de werkterreinen, worden beschermde functies voor bruin blauwtje en kleine parelmoervlinder niet verwacht voor te komen. Ook kan op

basis van verspreidingsgebied het voorkomen van eeltslak en kleine kartuizerslak binnen het projectgebied en de werkterreinen uitgesloten worden.

Oranje zandoogje gebruikt verschillende soorten grassen als waardplant. Deze grassoorten kunnen binnen het projectgebied groeien. In de ruimte omgeving van het projectgebied en de werkterreinen komt veel soortgelijk landschap voor en daarmee een groot en ruim aanbod aan waardplanten voor oranje zandoogje. Het is daardoor niet aannemelijk dat het planvoornemen leidt tot significant negatief gevolgen voor de lokale staat van instandhouding. Eventueel kunnen extra maatregelen getroffen worden om negatieve effecten op de soorten zo veel als mogelijk te beperken. Deze maatregelen worden verwerkt in een nader op te stellen ecologisch werkprotocol.

4 Houtopstanden

4.1 Toetsingskader

De regels voor de bescherming van houtopstanden en bomenrijen zijn opgenomen in Afdeling 1.3 Bal. Gemeenten dienen de bebouwingscontour houtkap vast te stellen in een omgevingsplan. De regels in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) gelden alleen buiten de bebouwingscontour houtkap. Voor het vellen van houtopstanden vanaf 10 are of meer of bomenrijen bestaande uit meer dan 20 bomen buiten de zogeheten bebouwingscontour houtkap (art. 11.111, lid 2 Bal) geldt een algemene meldplicht (art. 11.126 Bal) en herplantplicht (art. 11.129 Bal). Er zijn uitzonderingen op de meld- en herplantplicht (art. 11.131 Bal, art. 11.126, lid 2 en art. 11.129, lid 1 Bal).

Voor houtopstanden geldt een specifieke zorgplicht (art. 11.116 Bal). De specifieke zorgplicht voor vellings- en herbeplantingsactiviteiten en handel in en bezit van hout, stelt dat als zo'n activiteit nadelige gevolgen heeft (art. 11.112 Bal), Degene die deze verricht verplicht is om nadelige gevolgen te voorkomen, te beperken, ongedaan te maken of achterwege te laten.

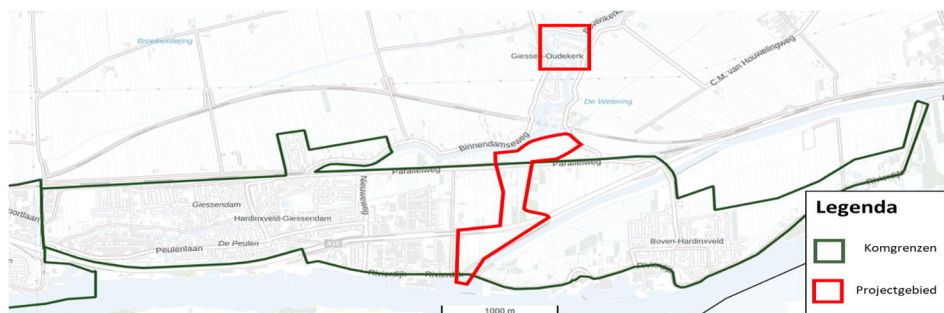
Het toetsingskader voor houtopstanden wordt nader beschreven in bijlage 2.

Door middel van een veldinspectie dient in beeld te worden gebracht in hoeverre een te vellen houtopstand voldoet aan de bepalingen uit de Omgevingswet ten aanzien van houtopstanden, om welke soort het gaat en om welke aantallen het gaat. In onderliggende analyse wordt alleen bepaald of de te vellen houtopstand onder de Omgevingswet valt.

4.2 Inventarisatie en toetsing

Het projectgebied ligt gedeeltelijk buiten de Bebouwingscontour houtkap, zie figuur 4.1. Het gaat hier om de deelgebieden *Bocht Giessen-Oudekerk* en *Noord*, waarbinnen deelgebied *Noord* en werkterrein *Noordoost* ook bomen worden gekapt om het planvoornemen mogelijk te maken. De bomen van dit deelgebied voldoen aan de bepalingen uit de Ow ten aanzien van houtopstanden. In die gebieden is rijbeplanting van meer dan 20 bomen en zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend van tien are of meer oppervlakte grond aanwezig.

Om deze bomen te mogen kappen geldt op grond van artikel. 11.111, lid 2 Bal een meld- en herplantingsplicht voorafgaand aan de kapwerkzaamheden. Daarnaast is ook een omgevingsvergunning activiteit kappen van de gemeente nodig.

Figuur 4.1 Kongrenzen houtopstanden ten opzichte van het projectgebied en werkterreinen (rood kader) (bron: Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid).

5 Overig natuurbeleid

5.1 Toetsingskader

Het beleidskader van de overheid dat niet in wetgeving is vastgelegd bestaat uit:

- Provinciaal beleid:
 - Natuurnetwerk Nederland (NNN en NNN ecologische verbindingen);
 - gebieden buiten het NNN;
 - belangrijke weidevogelgebieden.
- Gemeentelijk beleid.

De aanwijzing hiervan is geregeld in de Omgevingsverordening, conform art. 2.44 Ow. De wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN worden vastgesteld per Omgevingsverordening door de provincie conform artikel 7.7 Bkl. Het beschermingsregime voor het NNN is uitgewerkt in art. 7.8, lid 2 Bkl, dat instructieregels bevat. De regels verzekeren dat kwaliteit en oppervlakte van het NNN niet achteruit gaan, dat de samenhang tussen gebieden wordt behouden en dat nadelige gevolgen van activiteiten binnen het NNN tijdig worden gecompenseerd. Indien er sprake is van nadelige gevolgen, geldt het 'ja-mits'-principe. Dit houdt in dat er bij nadelige gevolgen sprake is van compensatieplicht.

Provincies kunnen bijzondere provinciale natuurgebieden of bijzondere provinciale landschappen aanwijzen (art. 2.44, lid 5 Ow). De geldende regels zijn opgenomen in de provinciale Omgevingsverordening.

Het verkennend natuuronderzoek geeft inzicht in de ligging van het NNN in de omgeving van het projectgebied en mogelijke nadelige gevolgen als gevolg van de activiteit. In de provincie Zuid-Holland is toetsing van effecten door externe werking niet van toepassing.

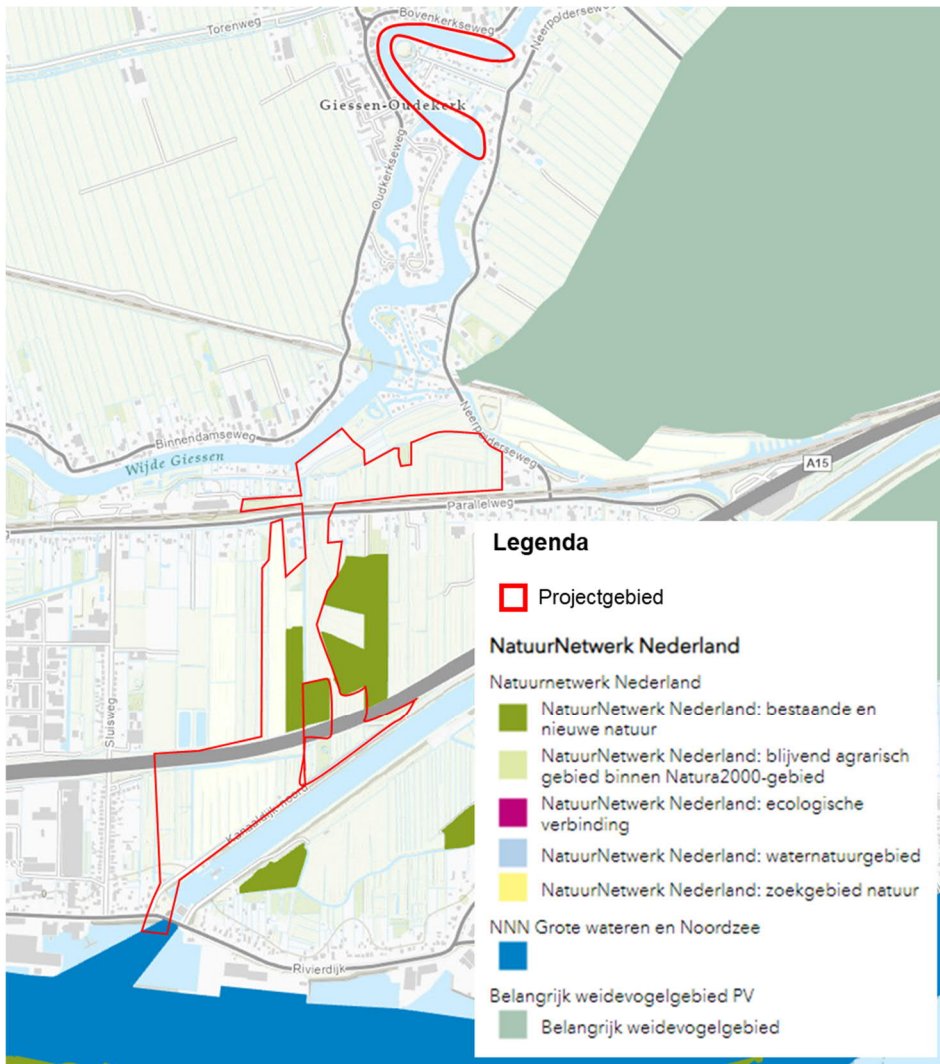
5.2 Resultaten

Inventarisatie

Binnen het projectgebied en de werkterreinen zijn aangewezen gebieden aanwezig. Het bosperceel van deelgebied *Midden* is NNN-gebied (N16.04 Vochtig bos met productie) en ten zuiden van de rivierdijk in deelgebied *Zuid* is gebied aangewezen als NNN Grote wateren en Noordzee (N02.01 Rivier). Daarnaast grenzen het projectgebied en de werkterreinen aan meerdere NNN-gebieden, namelijk bij deelgebied *Midden* met het beheertype N17.05 Wilgengriend en N16.04 Vochtig bos met productie.

Het projectgebied en de werkterreinen zijn geen onderdeel van andere door de provincie aangewezen beschermde gebieden, zoals weidevogelgebieden.

In figuur 5.1 is de ligging van het projectgebied en de werkterreinen weergegeven ten opzichte van de meest dichtbijgelegen aangewezen natuur.

Figuur 5.1 Locatie projectgebied en de werkterreinen (rood) ten opzichte van de meest dichtbijgelegen aangewezen NNN gebieden (felgroen).

Analyse en toetsing effecten

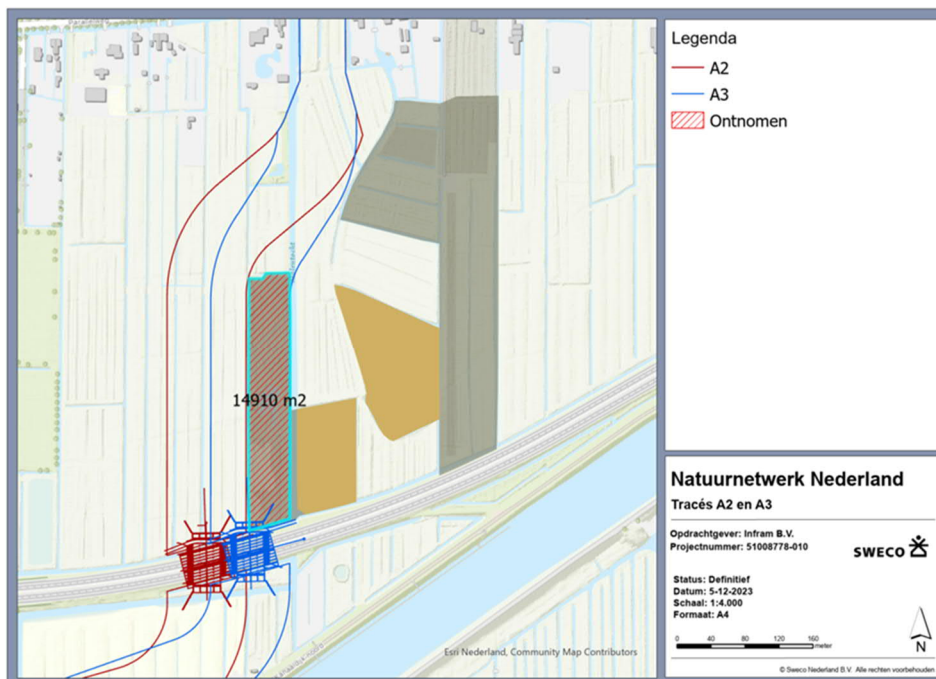
De aangrenzende NNN-gebieden worden niet verder behandeld omdat toetsing van effecten door externe werking niet van toepassing is. Weidevogelgebied wordt door de werkzaamheden niet aangetast en wordt daarom niet verder behandeld.

Het toekomstige gemaal zal deels in NNN Grote wateren en Noordzee gebied worden gerealiseerd. Indien hiervoor een omgevingsplanwijziging benodigd is, zal moeten worden nagegaan of NNN-waarden (kunnen) aanwezig zijn die aangetast zullen worden met de werkzaamheden. In dat geval is een “Ja-mits”-toets vereist om na te gaan of de beoogde ingreep kan plaatsvinden binnen de kaders van het geldende natuurwetgeving en -beleid.

Het projectgebied en de werkterreinen zijn onderdeel van een NNN-gebied Vochtig bos met productie. Dit NNN-gebied zal door de werkzaamheden effecten ondervinden en wordt hieronder nader toegelicht.

In 2022 is een NNN-toetsing uitgevoerd (Sweco, 2022). Deze is in 2023 geactualiseerd onder andere voor het huidige tracé A3 (Sweco, 2023). Met het huidige planvoornemen wordt het bosperceel met beheertype N16.04 gerooid en zullen de aangrenzende percelen met wilgengrienden (N17.05) en vochtige bos met productie (N16.04) gespaard blijven, figuur 5.2. Met het plan gaat ca. 1,49 ha aan bestaand NNN-gebied met beheertype N16.04 Vochtig bos met productie permanent verloren, omdat het op die locatie niet opnieuw kan ontwikkelen.

In 2024 is op basis van de NNN-toets een compensatie natuurplan opgesteld (Blom ecologie, 2024)⁵.

Figuur 5.2 Vier NNN gebieden bij het projectgebied met daaraan gekoppelde (ambitie) natuurbheertype met hierbij het tracé en de oppervlakte aan NNN wat hiermee wordt aangetast (Sweco, 2023).

⁵ Blom Ecologie (2024). Compensatie en inrichtingsplan Hardinxveld-Giessendam, mei 2024. 2024-0295. Blom Ecologie B.V., Waardenburg.

Figuur 4.3 Details ligging boezem A3 projectgebied en werkterreinen ten opzichte van NNN-gebieden.

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Natura 2000-gebieden

Het projectgebied en de werkterreinen liggen nergens binnen Natura 2000-gebied, waardoor directe aantasting zoals oppervlakteverlies en versnippering van een Natura 2000-gebied niet aan de orde is.

Het projectgebied en de werkterreinen liggen op een dusdanige afstand van Natura 2000-gebieden af dat indirecte effecten van geluid, bewegingen, trillingen en licht op verstoringgevoelige dieren uitgesloten kunnen worden (Ecoresult, 2020).

Binnen nabijgelegen Natura 2000-gebied (waaronder de Biesbosch op circa 315 m) zijn stikstofgevoelige habitattypen aanwezig. Hiervoor is een ecologische beoordeling uitgevoerd, waarin significante negatieve effecten van de werkzaamheden op de habitattypen en in cumulatie uitgesloten zijn, ondanks de tijdelijke toename van stikstofdepositie van 0,05 mol N/ha/jaar (Sweco, 2024).

6.2 Soortenbescherming

Planten

Er worden geen beschermde plantensoorten verwacht in het projectgebied en de werkterreinen door het ontbreken van geschikte standplaatsen. Als gevolg van de werkzaamheden worden er geen negatieve effecten verwacht op beschermde plantensoorten.

Vleermuizen

Het gebied ligt binnen het verspreidingsgebied van diverse vleermuissoorten. Binnen het gebied zijn potentiële verblijfplaatsen/foerageergebieden/vliegroutes aanwezig die met de werkzaamheden negatieve effecten zullen ondervinden (schadelijke handelingen onder art. 11.46 Bal). Voorafgaand aan de werkzaamheden is aanvullend onderzoek benodigd om de waarden van het projectgebied voor vleermuizen in kaart te brengen. Het aanvullend onderzoek betreft:

- Onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen (dwergvleermuis, baardvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, tweekleurige vleermuis en gewone grootoorvleermuis) in de bebouwing van Rivierdijk 519, het monumentale pand en de naastgelegen schuur.
- Onderzoek naar verblijfplaatsen/foerageergebied van vleermuizen (ruige dwergvleermuis, baardvleermuis, gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis en watervleermuis) in boomholten:
 - o In het deelgebied *Noord*, één boom met een holte.
 - o In het deelgebied *Midden*, het bosperceel met op 2 locaties meerdere bomen met holten.
 - o In het werkterrein *Noordoost*, één boom met holte.
 - o In het werkterrein *Zuidoost*, in ieder geval 4 bomen met holten. Er dient een aanvullend veldbezoek plaats te vinden om alle bomen binnen dit terrein goed te inventariseren op potentiële vleermuisverblijfplaatsen.
- Onderzoek naar vliegroutes/foerageergebied langs de bomenrijen:
 - o In het deelgebied *Noord*, de knotwilgensingels.
 - o In het deelgebied *Midden*, de bomenrijen langs de Parallelweg.

Daarnaast is het van belang met andere omliggende vliegroutes, verblijfplaatsen en foerageergebieden van vleermuizen rekening te houden. Deze worden niet direct door de werkzaamheden aangetast, maar vallen wel binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden. Om verstoring en functievermindering te voorkomen dient extra lichtuitstraling richting bomen, waterlichamen en bebouwing tussen zonsondergang en zonsopkomst voorkomen te worden. Daarnaast moeten vliegroutes vrij blijven van obstructies van bijvoorbeeld werkmateriaal. Indien voorzorgsmaatregelen niet getroffen kunnen worden is aanvullend onderzoek benodigd.

Als uit onderzoek blijkt dat vleermuizen gebruik maken van het projectgebied als verblijfplaats, vliegroute en/of foerageergebied, is een omgevingsvergunning voor flora- en fauna-activiteit nodig voor de voortgang van het project.

Grondgebonden zoogdieren

Het projectgebied en de werkterreinen bieden geen verblijfplaatsen voor Europees of Nationaal beschermde (zonder vrijstelling) grondgebonden zoogdieren. De bever kan het gebied passeren, maar een langer verblijf wordt niet verwacht. Negatieve effecten van de werkzaamheden op het leefgebied van bever kan voorkomen worden door het nemen van voorzorgsmaatregelen, zoals zorgplicht naleven.

Het projectgebied en de werkterreinen bieden leefgebied voor vrijgestelde en algemene grondgebonden zoogdiersoorten wat door de werkzaamheden wordt verstoord en aangetast. Vrijgestelde soorten zijn beschermd, maar vrijgesteld van vergunningplicht. Negatieve effecten van de werkzaamheden moeten zoveel mogelijk worden beperkt door voorzorgsmaatregelen te treffen. Daarnaast is van belang de zorgplicht na te leven.

Vogels

Het projectgebied en de werkterreinen bieden voor meerdere vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten broedgelegenheid of jaaggebied. Deze nesten kunnen door de werkzaamheden verloren gaan. Voorafgaand aan de werkzaamheden is daarom aanvullend onderzoek benodigd om de waarden van het projectgebied voor cat. 1-4 vogelsoorten in kaart te brengen. Het onderzoek betreft:

- Onderzoek naar het gebruik van horsten door roofvogels en uilen in het bosperceel van deelgebied *Midden*. De vogelsoorten die hiervan gebruik kunnen maken zijn buizerd, sperwer, boomvalk, havik en ransuil.
- Onderzoek naar het gebruik van horsten door roofvogels en uilen in het bosperceel van werkgebied *Zuidoost*. De vogelsoorten die hiervan gebruik kunnen maken zijn boomvalk, ransuil, (havik) en sperwer.
- Onderzoek naar het gebruik van het monumentale pand bij Rivierdijk 519 voor gebouwbroeders: huismus, gierzwaluw en steenuil.
- Onderzoek naar het gebruik van knotwilgen door steenuil in de deelgebieden *Noord*, *Midden* en *Zuid* én werkterreinen *Noordoost* en *Zuidoost*.
- Onderzoek naar de waarden van deelgebieden *Noord*, *Midden* en *Zuid* en werkterreinen als essentieel jaaggebied van roofvogels/uilen.

Indien uit onderzoek blijkt dat cat. 1-4 vogelsoorten gebruik maken van het projectgebied en de werkterreinen als nestplaats, mogen de werkzaamheden alleen met een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteiten, onderbouwd met een mitigatieplan, alternatievenanalyse en geldig wettelijk belang, voortgezet worden.

Ook kunnen binnen en in de omgeving van het projectgebied en de werkterreinen broedgevallen van algemene en categorie 5 (zonder jaarronde bescherming) soorten voorkomen. De werkzaamheden zullen niet leiden tot een verstoring van actieve nestplaatsen indien voorzorgsmaatregelen worden getroffen zoals het werken buiten broedseizoen of voorkomen dat vogels binnen het projectgebied en de werkterreinen tot broeden kunnen komen.

Alle in Nederland broedende vogels zijn tijdens het broeden beschermd. Voorafgaand aan de versturende werkzaamheden binnen het broedseizoen (circa half maart tot half juli), is het uitvoeren van een broedvogelcontrole noodzakelijk. Het broedseizoen kan eerder beginnen of later eindigen, afhankelijk van de soort. Werkzaamheden buiten het broedseizoen kunnen zonder aanvullende broedvogelcontroles plaatsvinden.

Amfibieën en reptielen

Binnen het projectgebied en de werkterreinen kan aanwezigheid van leefgebied van reptielen en kamsalamander binnen de grenzen van het gebied uitgesloten worden.

Binnen het projectgebied is aanwezigheid van heikikker en poelkikker bij deelgebied *Noord* en werkterrein *Zuidoost* aannemelijk en is onderzoek benodigd. Indien met het onderzoek aanwezigheid van heikikker en poelkikker wordt vastgesteld, is een omgevingsvergunning voor flora- en fauna-activiteiten nodig voor de voortgang van het project.

Tijdens de werkzaamheden kan het gebied door alle grondwerkzaamheden en het gebruik van zware werkvoertuigen geschikt worden voor rugstreeppad. De werkzaamheden zullen niet leiden tot negatieve effecten voor rugstreeppad indien voorzorgsmaatregelen worden getroffen. Kolonisatie van rugstreeppad binnen het projectgebied moet voorkomen worden door het afschermen van gronddepots en poel-/spoorbaanvorming te voorkomen. Indien voorzorgsmaatregelen niet getroffen kunnen worden is aanvullend onderzoek en mogelijk een omgevingsvergunning benodigd.

Vrijgestelde amfibieën zoals bruine kikker en gewone pad kunnen binnen het projectgebied en de werkterreinen voorkomen en de (smalle) watergangen gebruiken als voortplantingsgebied. Leefgebied van deze soorten zal met de werkzaamheden bij watergangen worden aangetast. Vrijgestelde soorten zijn beschermd, maar vrijgesteld van vergunningplicht. Negatieve effecten van de werkzaamheden moeten zoveel mogelijk worden beperkt door voorzorgsmaatregelen te treffen. Daarnaast is van belang de zorgplicht na te leven.

Vissen

Grote modderkruiper kan binnen de smalle watergangen van het projectgebied en de werkterreinen voorkomen. Voorafgaand aan de werkzaamheden moet onderzoek middels eDNA uitwijzen of de watergangen binnen het projectgebied daadwerkelijk door grote modderkruiper gebruikt worden als leefgebied. Indien uit onderzoek blijkt dat grote modderkruiper gebruik maakt van het projectgebied als leefgebied, is een omgevingsvergunning voor flora- en fauna-activiteiten nodig voor de voortgang van het project.

Ook algemene vissoorten kunnen binnen de watergangen van het projectgebied en de werkterreinen voorkomen. Leefgebied van deze soorten wordt waterwerkzaamheden verstoord en aangetast. Algemene vissen zijn niet beschermd onder de Ow. Negatieve effecten van de werkzaamheden moeten zoveel mogelijk worden beperkt door voorzorgsmaatregelen te treffen. Daarnaast is van belang de zorgplicht na te leven.

Ongewervelden

Platte schijfhoren kan binnen de watergangen van het compensatiegebied bij deelgebied *Noord* en het werkterrein *Zuidoost* voorkomen. Voorafgaand aan de werkzaamheden moet onderzoek middels eDNA uitwijzen of de watergangen binnen het projectgebied en het werkterrein daadwerkelijk door de soort gebruikt worden als leefgebied. Indien het onderzoek aanwezigheid van platte schijfhoren vaststelt, is een omgevingsvergunning voor flora- en fauna-activiteiten nodig voor de voortgang van het project.

Tijdens het veldbezoek is geen geschikt habitat voor overige beschermde, niet vrijgestelde, soorten waargenomen. Negatieve effecten op overige niet vrijgestelde beschermde soorten zijn uit te sluiten. Wel dient voor alle voorkomende soorten de zorgplicht in acht genomen te worden.

Algemene en specifieke zorgplicht

Voor eventueel aanwezige algemene (vrijgestelde) soorten geldt een vrijstelling van de vergunningsplicht uit de Omgevingswet. Hiervoor geldt wel algemene of specifieke zorgplicht, wat betekent dat nadelige gevolgen voor planten en dieren zoveel mogelijk moet worden voorkomen en dat de staat van instandhouding niet in het geding mag komen. Aanwezige dieren dienen in de gelegenheid gesteld te worden het projectgebied en de werkterreinen te verlaten.

Toekomstige situatie

Na afronding van de werkzaamheden is voornamelijk agrarisch gebied omgevormd tot natuur en een boezemkanaal met natuurvriendelijke oevers en een otter- en vispassage. Dit zal naar verwachting een positief effect hebben op het aanbod aan leefgebied voor veel verschillende soortengroepen. Ten opzichte van een agrarisch monocultuur zal de nieuwe situatie een grotere variatie aan biotopen en meer ruimte bieden voor natuur.

6.3 Rode Lijst-soorten

Planten

In het projectgebied en de werkterreinen kunnen groeiplaatsen van niet-kritische Rode Lijst planten zoals kamgras op voorhand niet worden uitgesloten. Als gevolg van de werkzaamheden gaan er mogelijk exemplaren van deze soorten verloren. Aanbevolen wordt voorafgaand aan de werkzaamheden in de relevante bloeiperiodes voor de soorten na te gaan of er exemplaren aanwezig zijn in het projectgebied. Daarnaast dienen maatregelen getroffen te worden om negatieve effecten op de soorten zo veel als mogelijk te beperken. Deze maatregelen worden verwerkt in een nader op te stellen ecologisch werkprotocol. Wanneer voorzorgsmaatregelen genomen worden om beschadiging van exemplaren zoveel mogelijk te voorkomen, zal de staat van instandhouding van deze soorten niet negatief worden beïnvloed.

Grondgebonden zoogdieren

Het projectgebied en de werkterreinen bieden voor kleine marterachtigen en haas mogelijkheden voor leefgebied en verblijfplaatsen waarvan door de werkzaamheden een groot areaal wordt aangetast. Aanwezigheid van haas is al aangetoond. Voorafgaand aan de werkzaamheden dient onderzoek uitgevoerd te worden om aanwezigheid van Rode Lijst kleine marterachtigen in het projectgebied en de werkterreinen vaststellen/uitsluiten. Daarnaast dienen maatregelen getroffen te worden om negatieve effecten op de soorten zo veel als mogelijk te beperken. Deze maatregelen worden verwerkt in een nader op te stellen ecologisch werkprotocol. Wanneer voorzorgsmaatregelen genomen worden om beschadiging van exemplaren zoveel mogelijk te voorkomen, zal de staat van instandhouding van deze soorten niet negatief worden beïnvloed.

Vogels

Het projectgebied en de werkterreinen bieden nestgelegenheid voor grutto, keep (zelden), kneu, kramsvogel (zelden), ringmus, spotvogel, tureluur, watersnip en wulp. Nesten van deze soorten zijn tijdens het broeden beschermd. De werkzaamheden zullen niet leiden tot een verstoring van actieve nesten indien voorzorgsmaatregelen worden getroffen, zoals de werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren, preventieve maatregelen treffen om broedgevallen te voorkomen en tijdens het broedseizoen broedvogelcontrole(s) voorafgaand aan de werkzaamheden uitvoeren.

Vissen

Binnen het projectgebied en de werkterreinen worden geen belangrijke waarden zoals paaiplekken voor voorkomende Rode Lijst vissoorten, alver, kroeskarper en sneep, verwacht. Het project vormt slechts een klein deel van groot areaal aan beschikbaar leefgebied. Het is daarom niet aannemelijk dat het planvoornemen leidt tot significant negatieve gevolgen voor de lokale staat van instandhouding. Eventueel kunnen extra maatregelen getroffen worden om negatieve effecten op de soorten zo veel als mogelijk te beperken. Deze maatregelen worden verwerkt in een nader op te stellen ecologisch werkprotocol.

Ongewervelden

Binnen het projectgebied en de werkterreinen worden waardplanten van oranje zandoogje verwacht voor te komen. Vanwege het grote aanbod aan soortgelijk landschap en daarmee ook waardplanten voor het oranje zandoogje, is het niet aannemelijk dat de werkzaamheden tot significant negatief gevolgen voor de lokale staat van instandhouding zullen leiden. Eventueel kunnen extra maatregelen getroffen worden om negatieve effecten op de soorten zo veel als mogelijk te beperken. Deze maatregelen worden verwerkt in een nader op te stellen ecologisch werkprotocol.

6.4 Houtopstanden

De te kappen beplanting in het projectgebied (deelgebied *Noord* en werkterrein *Noordoost*) voldoet aan de bepalingen uit de Ow ten aanzien van houtopstanden. Een kapmelding en de herplantingsplicht is van toepassing voor de kap van de bomen in het projectgebied en de werkterreinen. Daarnaast is ook een omgevingsvergunning activiteit kappen van de gemeente nodig.

6.5 Overig natuurbeleid

Natuurnetwerk Nederland

De geplande werkzaamheden leiden tot aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van NNN, omdat het projectgebied en de werkterreinen binnen de grenzen ligt van Natuurnetwerk Nederland gebieden aangewezen door de provincie Zuid-Holland. Negatieve effecten van de werkzaamheden op de kernwaarden NNN Vochtig bos met productie kunnen derhalve niet worden uitgesloten.

Toetsing in het kader van NNN heeft plaatsgevonden (Sweco, 2023) en compensatiegebied ten behoeve van het te verdwijnen gebied wordt gerealiseerd bij deelgebied *Noord* (Blom Ecologie, 2024).

Het toekomstige gemaal zal deels in NNN Grote wateren en Noordzee gebied worden gerealiseerd. Indien hiervoor een omgevingsplanwijziging benodigd is, zal moeten worden nagegaan of NNN-waarden (kunnen) aanwezig zijn die aangetast zullen worden met de werkzaamheden. In dat geval is een “Ja, mits” toets vereist om na te gaan of de beoogde ingreep kan plaatsvinden binnen de kaders van het geldende natuurwetgeving en -beleid.

Belangrijke weidevogelgebieden

Het projectgebied en de werkterreinen liggen niet binnen de grenzen van belangrijk weidevogelgebied aangewezen door de provincie. Negatieve effecten van werkzaamheden op dit type beschermd gebied zijn uitgesloten.

Referenties

Blom Ecologie (2023). Natuurplan boezemtracé Hardinxveld, september 2023. 2023-0534. Blom Ecologie B.V. Waardenburg.

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill (2011). Vleermuizen, Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Tirion Uitgevers BV Utrecht - Zoogdiervereniging Nijmegen.

Ecoresult (2020). Inventarisatie MER kansrijke alternatieven boezembemaling Overwaard, in het kader van de Wet natuurbescherming en Omgevingsverordening, september 2020. ER20200507v05. Ecoresult B.V., Dordrecht.

Natuurnetwerk Nederland kaart provincie Zuid-Holland. Ingezien 25-3-2024 van <https://pzh.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=698b578f8bf34f5ab624e1f2ae687199&extent=33428.9852%2C415026.1883%2C131473.1813%2C477053.1124%2C28992>.

Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. Kaartviewer Komgrenzen. Ingezien 9-4-2024 van https://geo.ozhz.nl/?@Komgrenzen_ZH_Wnb.

Sweco (2021a). Verkennend soortenonderzoek, oktober 2021. NL21-648800269-8157. Sweco Nederland B.V., De Bilt.

Sweco (2021b). Habitatcheck platte schijfhoren en boomholtecheck vleermuizen, oktober 2021. NL21-648800269-8155. Sweco Nederland B.V., De Bilt.

Sweco (2021c). Nader soortenonderzoek project boezembemaling Overwaard, november 2021. NL21-648800269-8723. Sweco Nederland B.V., De Bilt.

Sweco (2022). Mogelijke effecten op het Natuurnetwerk Nederland door de kansrijke alternatieven voor de boezembemaling overwaard, locatie Hardinxveld-Giessendam, januari 2022. NL22-648800269-15256. Sweco Nederland B.V., De Bilt.

Sweco (2023). Effecten op het Natuurnetwerk Nederland door de alternatieven A2 en A3 voor de boezembemaling overwaard, locatie Hardinxveld-Giessendam, oktober 2023. NL23-648800269-67194. Sweco Nederland B.V., De Bilt.

Sweco (2024). Ecologische beoordeling stikstofdepositie - NWA, juni 2024. NL24-648800269-89651. Sweco Nederland B.V., De Bilt.

Sovon statistieken vogels Biesbosch. Ingezien op 9-4-2024 van <https://stats.sovon.nl/stats/gebied/1000112>.

Geraadpleegde websites

www.atlasleefomgeving.nl

www.iplo.nl

www.natura2000.nl

www.ndff.nl

www.ravon.nl

www.sovon.nl

www.verspreidingsatlas.nl

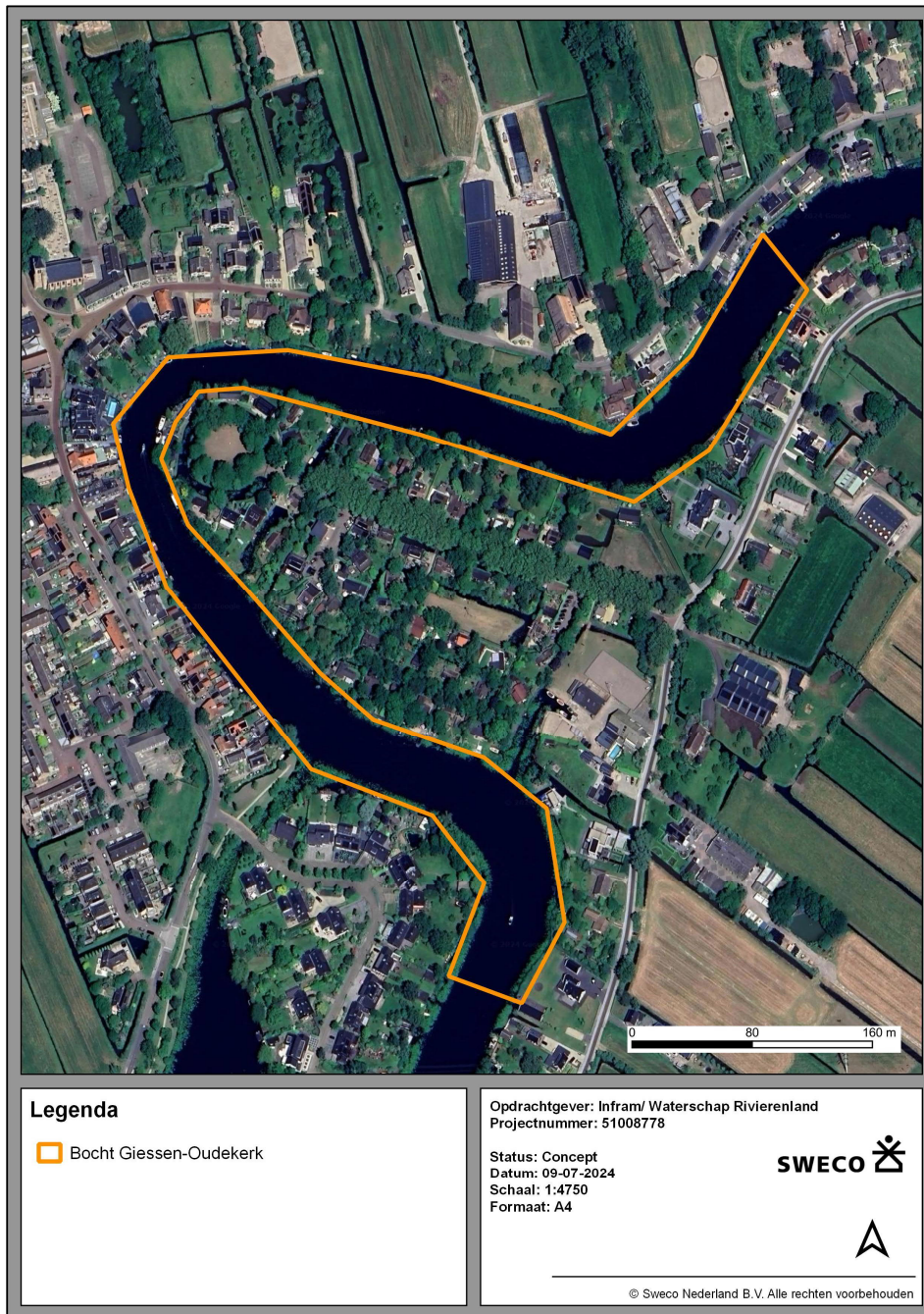
www.vlinderstichting.nl

www.vogelbescherming.nl

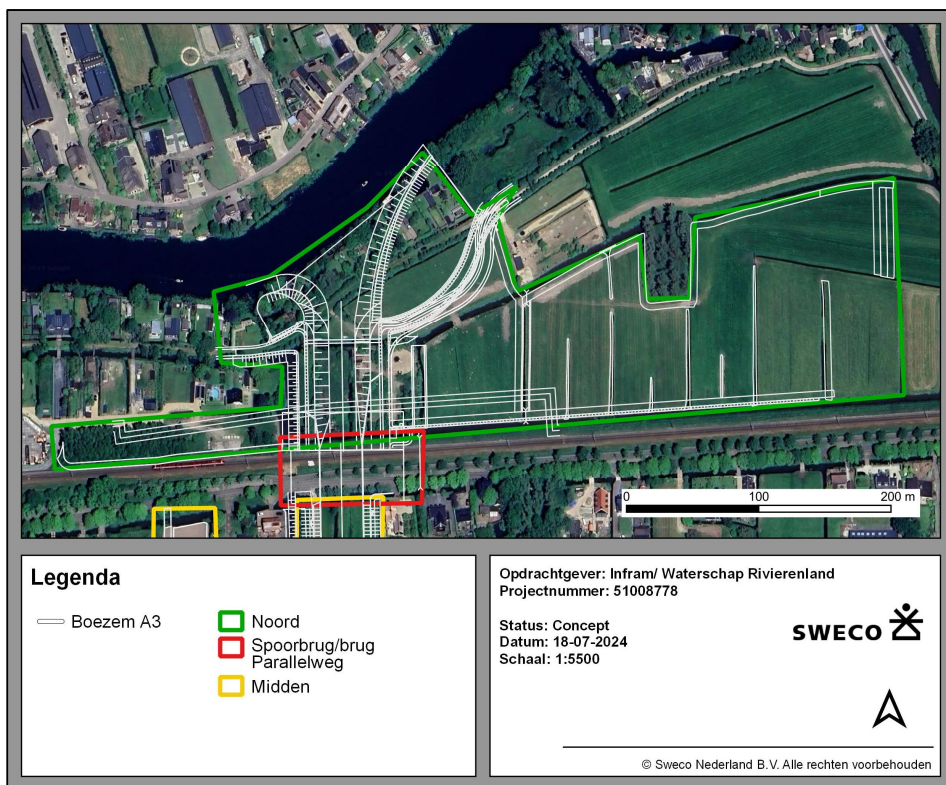
www.waterschaprivierenland.nl/A5H/Nieuwe-Waarden-Alblasserwaard

www.zoogdiervereniging.nl

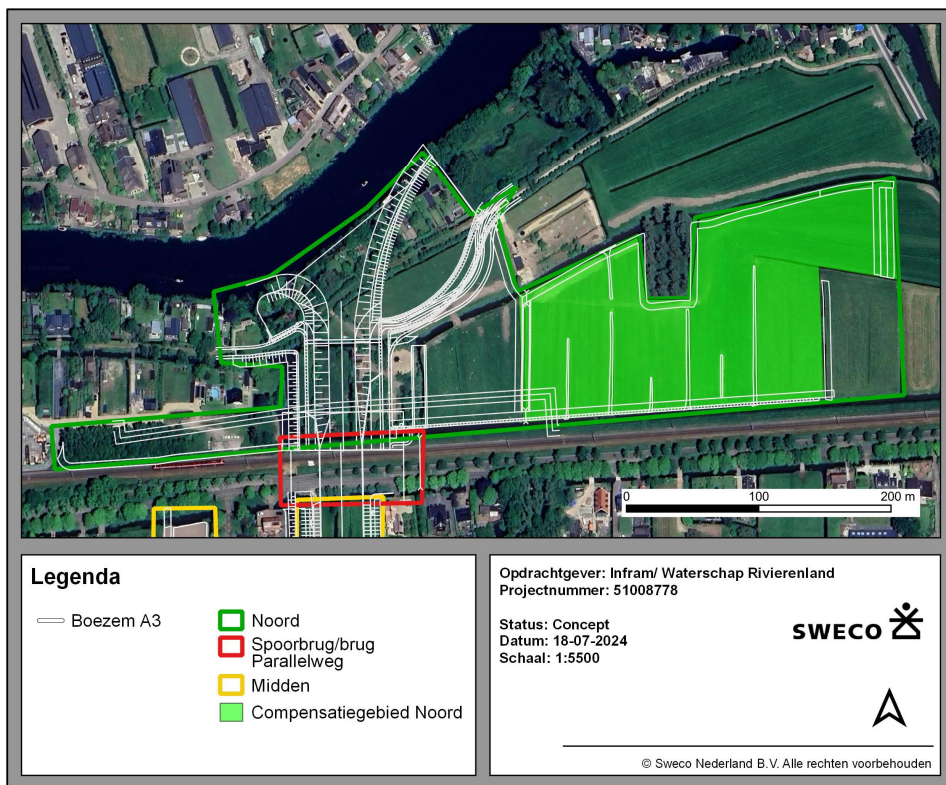
Bijlage 1 Detailkaarten deelgebieden

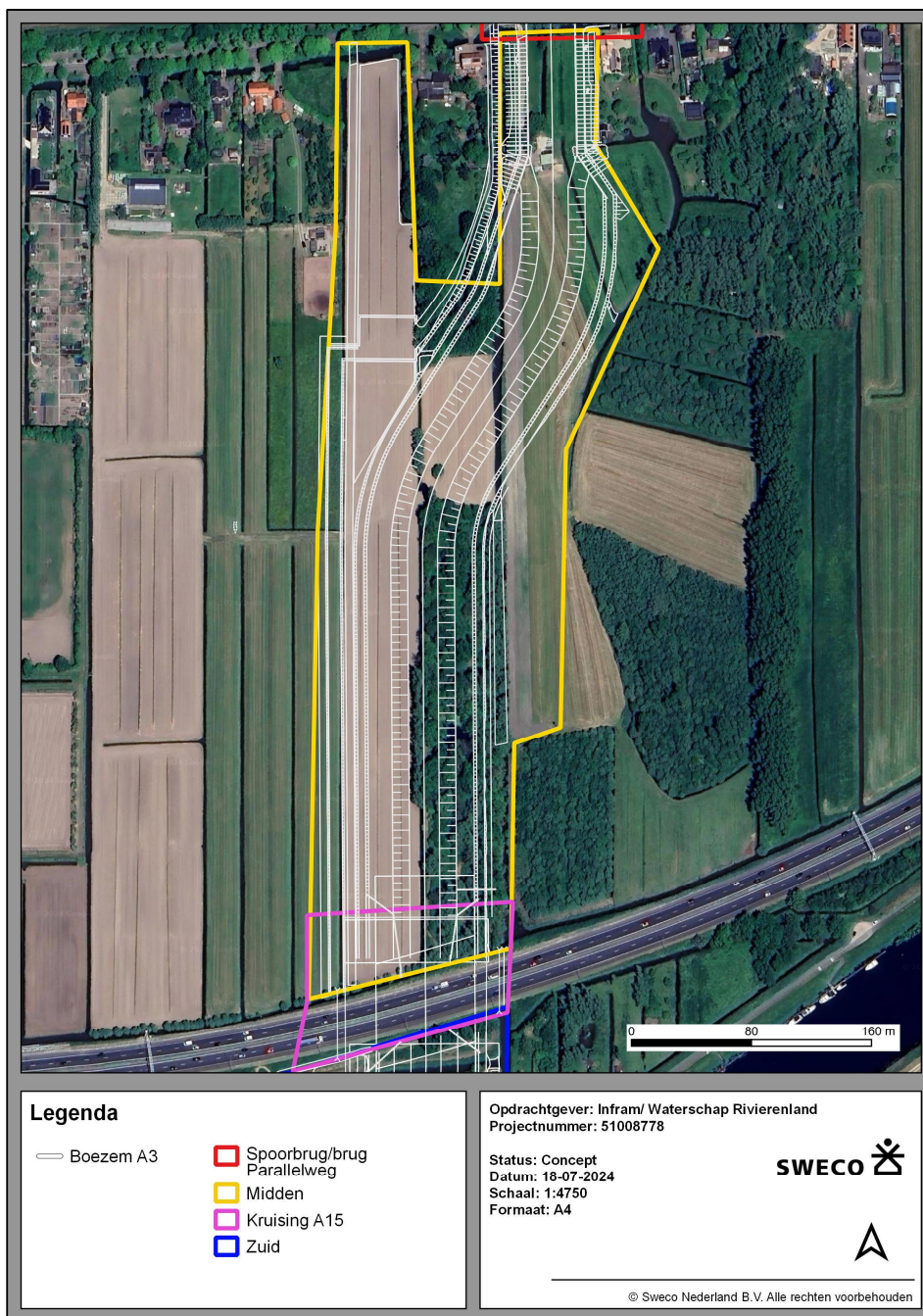
Figuur I.1 Kaart van het deelgebied *Bocht Giessen-Oudekerk*.

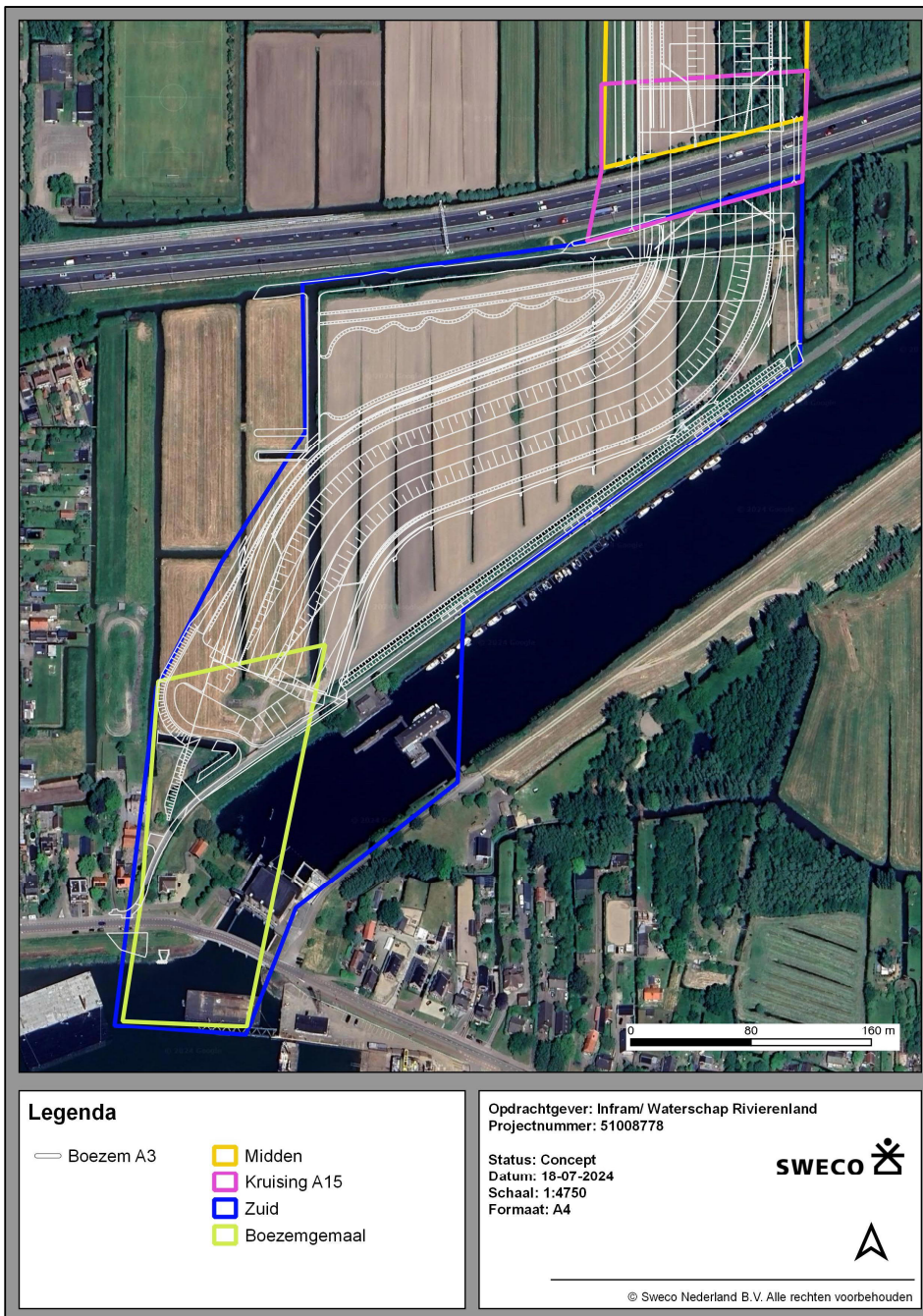
Figuur I.2 Kaart van deelgebieden Noord en Spoorbrug/ brug Parallelweg.

Figuur I.3 Kaart van deelgebieden Noord en Spoorbrug/ brug Parallelweg inclusief compensatiegebied.

Figuur I.4 Kaart van deelgebieden *Midden* en *Kruising A15*.

Figuur I.5 Kaart van deelgebieden *Kruising A15* en *Zuid & Boezemgemaal*.

Bijlage 2 Foto-impressie projectgebied

Figuur II.1 Deelgebied Bocht Giessen-Oudekerk.

Figuur II.2 Deelgebied Noord.

Figuur II.3 Deelgebied *Noord*, compensatiegebied.

Figuur II.4 Werkterrein *Noordoost*.

Figuur II.5 Deelgebied *Spoorbrug/ brug Parallelweg*.

Figuur II.6 Deelgebied *Midden*.

Figuur II.7 Deelgebied Zuid & Boezemgemaal.

Figuur II.8 Werkterrein Zuidwest en -oost.

Bijlage 3 Toetsingskaders wetgeving en beleid

Omgevingswet: Natura 2000-gebieden

Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Europese Vogelrichtlijn en/of Habitatrichtlijn zijn aangewezen. De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat de duurzame instandhouding van soorten en habitats binnen de Europese Unie wordt gewaarborgd. Daarbij zijn instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd voor natuurlijke habitats en/of soorten. Voor habitattypen en leefgebieden van soorten die zich al op het gewenste niveau bevinden (kwalitatief en kwantitatief) kunnen behoudsdoelstellingen bestaan. Voor habitattypen en leefgebieden van soorten die nog niet het gewenste niveau hebben bereikt, kunnen uitbreidings- en/of verbeterdoelstellingen bestaan.

In het Bal is een specifieke zorgplicht opgenomen voor Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden (art. 11.6 Bal). Iedereen die activiteiten uitvoert die verslechterende of significant verstorende gevolgen kunnen hebben, moet nadelige gevolgen zoveel als mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken (art. 11.6, lid 1 Bal). Er moet worden nagegaan of nadelige gevolgen (verslechterende of significant verstorende gevolgen) op instandhoudingsdoelstellingen op grond van objectieve gegevens op voorhand uitgesloten kunnen worden (art. 11.6, lid 2 Bal). Als nadelige gevolgen niet te voorkomen zijn, dan verplicht de specifieke zorgplicht passende preventieve maatregelen te nemen (art. 11.6, lid 2, onder d), of, als dit niet gaat, om passende herstelmaatregelen te treffen (art. 11.6, lid 2, onder f). Daarnaast dient de effectiviteit van de maatregelen gemonitord te worden. De specifieke zorgplicht geldt altijd, dus voor Natura 2000-activiteiten, maar ook voor activiteiten die conform een Natura 2000-beheerplan worden uitgevoerd.

Vergunningplicht projecten

Een activiteit, inhoudende het realiseren van een project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, wordt aangeduid met een 'Natura 2000-activiteit'. Er wordt bij de regels voor Natura 2000-gebieden onderscheid gemaakt tussen een 'Natura 2000-activiteit' en andere activiteiten. Een Natura 2000-activiteit is vergunning plichtig (art. 5.1, lid 1 Ow), tenzij er sprake is van een 'vergunningsvrij geval' (art. 11.16 t/m 11.21 Bal). Activiteiten die nodig zijn voor het beheer van Natura 2000-gebieden (om de doelstellingen te kunnen halen) of geen significante gevolgen hebben, vallen *niet* onder de regels voor een Natura 2000-activiteit.

Er dient getoetst te worden of een activiteit (al dan niet significante) negatieve gevolgen kan hebben. Wanneer na een eerste verkennende effectbeoordeling effecten niet op voorhand zijn uit te sluiten kunnen de volgende vervolgstappen aan de orde zijn:

- Een voortoets geeft een aanwijzing over de mogelijke negatieve effecten van een plan of project op Natura 2000-gebieden. Uit de voortoets volgt ook welke vervolgstappen nodig zijn.

Soms blijkt uit de voortoets dat er zeker geen significant negatieve effecten voor Natura 2000-gebieden zijn. Er zijn dan geen vervolgstappen nodig. Indien er sprake is van een Natura 2000-activiteit die niet vergunningsvrij is, en significante effecten niet kunnen worden uitgesloten, volgt een Passende Beoordeling.

- Passende beoordeling: beoordeling of significante gevolgen van het plan of project zijn uit te sluiten rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen. De regels waar een Passende Beoordeling aan moet voldoen staan in art. 16.53c Ow en art. 8.74b Bkl. Als significante gevolgen ondanks mitigatie niet uit te sluiten zijn, volgt een ADC-toets.
- ADC-toets: Aangevoerd dient te worden dat er geen Alternatieven zijn met minder grote effecten, er sprake is van een Dwingende reden van groot openbaar belang en in afdoende Compensatie is voorzien (projecten: art. 8.74b, lid 2 en 3 Bkl. Plannen: art. 10.24, lid 2 en 3 Bkl).

Mogelijke nadelige gevolgen als gevolg van de depositie van stikstof dienen bij Natura 2000-activiteiten getoetst te worden door middel van de AERIUS Calculator (art. 4.15 Or).

Als uit de voortoets blijkt dat het niet gaat om een 'Natura 2000-activiteit' of als het een vergunningsvrij geval betreft, is er mogelijk nog wel sprake van een 'activiteit die nadelige (maar zeker geen significante) gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied of een bijzonder nationaal natuurgebied'. Ondanks dat er geen vergunningplicht geldt, blijft de specifieke zorgplicht van toepassing. Vastlegging van toetsing aan de specifieke zorgplicht wordt sterk aangeraden.

Mogelijkheid tot vaststelling *plannen*

De term 'Natura 2000-activiteit' geldt alléén voor projecten. Een plan mag worden vastgesteld als uit een Passende Beoordeling, bedoeld in artikel 16.53c, eerste lid Ow, de zekerheid is verkregen dat het plan de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zal aantasten (art. 10.24 Bkl). Is er ondanks mitigatie nog steeds sprake van een significant gevolg, dan kan het plan alleen worden vastgesteld als de zogenaamde ADC-toets met succes is doorlopen (art. 10.24, lid 2 en 3 Bkl).

In het Bal zijn een aantal vergunningsvrije gevallen aangewezen waarvoor geen vergunningplicht geldt. Dit betreft onder meer:

- In een programma (bijv. Natura 2000-beheerplan) aangewezen Natura 2000-activiteiten die voldoen aan art. 11.21 Bal, mits het programma voldoet aan de eisen zoals aangegeven in art. 11.18, lid 2 Bal.
- In een omgevingsverordening aangewezen Natura 2000-activiteiten die voldoen aan art. 11.19 en art. 11.21 Bal.
- In een ministeriele regeling aangewezen Natura 2000-activiteiten die voldoen aan art. 11.20 en 11.21 Bal.

Omgevingswet: soortenbescherming

Bescherming van soorten wordt in de Omgevingswet geregeld in hoofdstuk 5. Alle activiteiten met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild voorkomende dieren of planten zijn zogeheten flora- en fauna-activiteiten (bijlage 2 bij art. 1.1 Omgevingswet). Voor alle flora- en fauna-activiteiten is een specifieke zorgplicht opgenomen (art. 11.27 Bal).

Deze houdt in dat iedereen die een flora- en fauna-activiteit uitvoert, nadelige gevolgen zo veel als mogelijk dient te voorkomen, beperken of ongedaan te maken (art. 11.27, 1e lid Bal). Om te voldoen aan de specifieke zorgplicht dient eenieder onderzoek te doen naar het voorkomen van een aantal type soorten die kwetsbaar of bedreigd zijn (art. 11.27, 2e lid Bal). Deze soorten betreffen in Nederland van nature voorkomende:

- Vogelrichtlijn-soorten zoals genoemd in bijlage I Vrl en niet in die bijlage genoemde, geregeld in Nederland voorkomende trekvogelsoorten als bedoeld in artikel 4, 2e lid Vrl.
- Habitatrichtlijn-soorten als opgenomen in bijlage II, IV en V Hrl.
- Dieren of planten die staan opgenomen op de Rode Lijsten.
- Nationaal beschermde soorten (bijlage IX Bal).

Indien er sprake is van schadelijke handelingen, leidt dit tot een vergunning plichtig geval. De schadelijke handelingen komen voort uit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn en Internationale Verdragen en betreffen de volgende handelingen:

Schadelijke handelingen Vogelrichtlijn (art. 11.37 Bal):

- Het opzettelijk doden of opzettelijk vangen van van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in art. 1 Vrl.
- Het opzettelijk vernielen of opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het opzettelijk wegnemen van nesten van die vogels.
- Het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels.
- Het opzettelijk storen van vogels.
- Het verbod op het opzettelijk storen van vogels, geldt niet, als het storen niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de vogelsoort.
- Het verbod geldt niet als de activiteit uitvoering geeft aan een instandhoudingsmaatregel of passende maatregel.

Schadelijke handelingen Habitatrichtlijn (art. 11.46 Bal):

- Het in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk doden of opzettelijk vangen van in het wild levend dieren Hrl bijlage IV, onder a, Bern bijlage II, Bonn bijlage I (ex. Vogels art. I Vrl).
- Het opzettelijk verstoren van dieren.
- Het in de natuur opzettelijk vernielen of rapen van eieren van dieren.
- Het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren.
- Het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, onwortelen of vernielen van planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onder b Hrl of bijlage I verdrag van Bern, in hun natuurlijk verspreidingsgebied.
- Het verbod geldt niet als de activiteit uitvoering geeft aan een instandhoudingsmaatregel of passende maatregel.

Schadelijke handelingen andere soorten (art. 11.54 Bal):

- Het opzettelijk doden of vangen van in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder A.
- Het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren.

- Het opzettelijk in hun natuurlijke verspreidingsgebied plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van vaatplanten van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder B.
- Het verbod geldt niet voor bosmuis, huisspitsmuis en veldmuis, voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.
- Het verbod geldt niet als de activiteit uitvoering geeft aan een instandhoudingsmaatregel of passende maatregel.

Voor *Vogelrichtlijn*- en *Habitatrichtlijn*soorten geldt dat voortplantings- en rustplaatsen (inclusief functionele leefomgeving) niet opzettelijk verstoord of vernietigd mogen worden, en dat exemplaren niet opzettelijk mogen worden gedood of verwond. In gebruik zijnde nesten van vogels zijn te allen tijde gedurende het broedseizoen beschermd.

Van een aantal vogelsoorten geniet de vaste rust- en verblijfplaats een aanvullende jaarronde bescherming. Er is een indicatieve landelijke lijst opgesteld⁶, maar provincies hebben de mogelijkheid deze aan te passen.

Vogels met jaarrond beschermde nesten zijn ingedeeld in 5 categorieën, waarbij de nesten van soorten van categorie 1 t/m 4 in principe altijd jaarrond beschermd zijn, en nesten van soorten van categorie 5 enkel wanneer er een zwaarwegend ecologisch belang is om het nest wel jaarrond te beschermen. Zie Tekstbox 1 voor een toelichting per categorie. Ook voor soorten van categorieën 1 t/m 4 kunnen zich uitzonderingssituaties voordoen waarbij een nest geen jaarronde beschermd behoeft. Dit wordt beoordeeld door een ecooloog. Soorten van categorie 1 t/m 4 zijn de volgende: boomvalk, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw. Van een aantal andere soorten zijn de nesten enkel beschermd indien er onvoldoende alternatieven zijn.

Onderzoeken naar het voorkomen van soorten uit de *Vogelrichtlijn*- en/of *Habitatrichtlijn* hebben een geldigheidsduur van drie jaar. Na deze termijn dient het onderzoek te worden geactualiseerd.

Voor *Andere soorten* geldt dat voortplantingsplaatsen en rustplaatsen (inclusief functionele leefomgeving) van deze soorten niet (opzettelijk) vernietigd mogen worden en dat exemplaren niet (opzettelijk) mogen worden gedood of verwond. Versterking van deze soorten is geen schadelijke handeling die leidt tot een vergunning plichtig geval. Ten aanzien van de *Andere soorten* geldt dat het bevoegd gezag (provincies c.q. ministerie van LNV) de vrijheid heeft om soorten binnen deze categorie onder voorwaarden vrij te stellen.

⁶ RVO, 2021. Indicatieve lijst jaarrond beschermde vogelnesten
<https://www.rvo.nl/sites/default/files/2021/04/Lijst-jaarrond-beschermde-vogelnesten.pdf>

Tekstbox 1 Vogels met jaarrond beschermde nesten.

Op de volgende categorieën geldt een jaarronde vergunning plicht voor F&F activiteiten:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk en ransuil).

Op soorten van de volgende categorie geldt een jaarronde vergunning plicht voor F&F activiteiten:

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd. Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Indien dit het geval is, is een omgevingscheck benodigd.

Tabel 1 Vrijgestelde soorten in provincie Zuid-Holland.

Zoogdieren		Amfibieën
Aardmuis	Huisspitsmuis	Bastaardkikker
Bosmuis	Konijn	Bruine kikker
Bunzing	Ree	Gewone pad
Dwergmuis	Rosse Woelmuis	Kleine watersalamander
Dwergspitsmuis	Veldmuis	Meerkikker
Egel	Vos	
Gewone bosspitsmuis	Wezel	
Haas	Woelrat	
Hermelijn		

Een aantal uitzonderingen op de vergunningplicht en de vergunningsvrije gevallen zijn benoemd. Er geldt geen vergunningplicht wanneer:

- Schadelijke handelingen uitgevoerd worden ten behoeve van instandhoudings- en passende maatregelen in het kader van het bereiken van Natura-2000 doelstellingen (zie art. 11.37, lid 2 onder b, art. 11.46, lid 2 onder b en art. 11.54 lid 2 onder c Bal).
- Flora- en fauna-activiteiten aangewezen zijn in een programma (bijvoorbeeld in een Natura 2000-beheerplan).
- Flora- en fauna-activiteiten zijn aangewezen in een omgevingsverordening (bijvoorbeeld door de provincie vrijgestelde soorten en handelingen).
- Flora- en fauna-activiteiten zijn aangewezen in een ministeriële regeling (bijvoorbeeld door de minister van LVVN vrijgestelde soorten en handelingen).
- Flora- en fauna-activiteiten aantoonbaar worden uitgevoerd conform een per ministeriële regeling aangewezen gedragscode.

Voor beschermde soorten die niet zijn vrijgesteld of voor voorgenomen schadelijke handelingen geldt een vergunningplicht. Een omgevingsvergunning kan enkel worden verleend als aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan (artikel 8.74l Bkl):

- de activiteit nodig is vanwege bepaalde belangen;
- geen andere bevredigende oplossing mogelijk is;
- de activiteit niet nadelig is voor de gunstige staat van instandhouding van populaties;
- verder geldt in geval van populatiebeheer een aanvullende beoordelingsregel.

Voor vogels gelden zwaardere belangen dan voor soorten van Habitatrichtlijn of verdragen, en voor andere soorten. Voor andere soorten wordt ook vergunning verleend voor activiteiten in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling en bestendig beheer of onderhoud en voor een zelf nader te specificeren 'Algemeen belang'.

Rode Lijst-soorten

De Rode Lijsten hebben geen juridische status. Rode Lijst-soorten vallen derhalve niet automatisch onder specifieke beschermingsregels. Voor Rode Lijst-soorten van nationaal belang, zoals vermeld in Bijlage IX van het Bal, gelden wel specifieke beschermingsregels. Soms kan het verrichten van activiteiten nadelig zijn voor een Rode Lijstsoort. De activiteit is dan een flora- en fauna-activiteit waarvoor de specifieke zorgplicht geldt.

Omgevingswet: Houtopstanden

De regels voor de bescherming van houtopstanden en bomenrijen staan opgenomen in Afdeling 1.3 Bal. Hierin staat dat het vellen van houtopstanden is beschermd door een algemene meldplicht (art. 11.126 Bal) en herplantingsplicht (art. 11.129 Bal) voor houtopstanden vanaf 10 are of meer of bomenrijen bestaande uit meer dan 20 bomen, buiten de zogeheten 'bebouwingscontour houtkap' (art. 11.111, lid 2 Bal).

Het is verboden om zonder een melding een houtopstand te vellen. De velling moet ten minste 4 weken tot maximaal 1 jaar vooraf worden gemeld (art. 11.126 Bal). Als een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, geldt een herplantingsplicht. De opstand moet binnen 3 jaar op dezelfde grond op bosbouwkundige wijze worden herbeplant (art. 11.129 Bal). Als de herbeplanting binnen 3 jaar niet is aangeslagen, wordt deze vervangen.

De regels gelden niet voor:

- Houtopstanden kleiner dan 10 are.
- Bomenrijen bestaande uit 20 bomen of minder.
- Houtopstanden op erven of in tuinen.
- Bomen of struiken voor de teelt van vruchten of noten.
- Windschermen om boomgaarden.
- Kerstbomen niet ouder dan 20 jaar.
- Kweekgoed.
- Uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs watergangen of eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- Dunningen.

- Beplantingen van populieren, wilgen, essen of elzen voor productie van biomassa, die tenminste eens in de 10 jaar worden geoogst, bestaande uit minstens 10.000 stoven/ha/beplantingseenheid en die zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Voor het vellen van houtopstanden, het herbeplanten van grond of nadat een houtopstand op een andere manier teniet is gegaan, geldt een specifieke zorgplicht (art. 11.116 Bal). De specifieke zorgplicht voor vellings- en herbeplantingsactiviteiten en handel in en bezit van hout, stelt dat als zo'n activiteit nadelige gevolgen heeft voor de oogmerken voor de regels voor deze activiteiten (art. 11.112 Bal), degene die deze verricht verplicht is om nadelige gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken of achterwege te laten. Om aantoonbaar aan de specifieke zorgplicht te hebben voldaan, is het raadzaam de toetsing aan de zorgplichtbepalingen in een rapportage vast te laten leggen.

Gedeputeerde Staten heeft de bevoegdheid om maatwerkvoorschriften op te stellen over de melding- en herplantingsplicht (art. 11.119 Bal), om op die wijze af te wijken van de melding- of herplantingsplicht. Tevens zijn er een aantal uitzonderingen van de meld- en herplantingsplicht (art. 11.131 Bal) voor vellingen. Tevens geldt de meld- en herplantingsplicht niet voor het periodiek vellen van vriend- of hakhout (art. 11.126, lid 2 en art. 11.129, lid 1 Bal).

Provinciaal natuurbeleid

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN), in 1990 door het Rijk geïntroduceerd als Ecologische Hoofdstructuur (EHS), is een samenhangend netwerk van bestaande en toekomstige natuurgebieden in Nederland. Naast tal van natuurgebieden omvat het NNN ook vrijwel alle Natura 2000-gebieden. De aanwijzing van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is geregeld in de Omgevingsverordening, conform art. 2.44, lid 4 Ov en art. 7.6, lid 1 Bkl. In de Omgevingsverordening zijn (instructie)regels gesteld voor Omgevingsplannen van gemeenten en projectbesluiten (art. 7.8, 1e lid Bkl). Deze regels zijn gesteld in het belang van de bescherming, instandhouding, verbetering en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN.

De wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN worden vastgesteld Omgevingsverordening door de provincie conform artikel 7.7 Bkl. Het kan per provincie verschillen hoe wezenlijke kenmerken en waarden worden gedefinieerd. In artikel 7.7, lid 2 wordt aangegeven dat deze waarden worden bepaald met inachtneming van de doelstellingen bedoeld in artikel 2.18, eerste lid, onder g, van de wet. Hiermee wordt bedoeld op de verantwoordelijkheid van provincies om, op het gebied van natuur, zorg te dragen voor behoud of herstel van dier- en plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen, van hun biotopen en habitats, en van in Nederland voorkomende typen natuurlijke habitats, in overeenstemming met de internationaalrechtelijke verplichtingen.

Het beschermingsregime voor het NNN is uitgewerkt in art. 7.8, lid 2 Bkl. De regels verzekeren in ieder geval dat de kwaliteit en oppervlakte van het Natuurnetwerk Nederland niet achteruitgaan, dat de samenhang tussen gebieden van het natuurnetwerk worden behouden en dat, als binnen het natuurnetwerk activiteiten worden toegelaten die nadelige gevolgen kunnen hebben voor de wezenlijke kenmerken en waarden, deze gevolgen tijdig worden gecompenseerd, zodanig dat de kwaliteit, oppervlakte en samenhang van het natuurnetwerk behouden blijven.

Onder de Ow is er sprake van een 'ja, mits'-principe. Echter, als er sprake is van nadelige gevolgen, dient er gecompenseerd te worden. Er is dus een compensatieplicht.

Behoudens de Rijkswateren, waar het Rijk bevoegd gezag is (o.a. Waddenzee, Noordzee, IJsselmeer), zijn de provincies bevoegd gezag inzake het NNN. Het Natuurnetwerk Nederland is vastgelegd in de Provinciale structuurvisies en Provinciale verordeningen. De wettelijke bescherming (Wro) van het NNN is geregeld via het omgevingsplan.

Overige gebieden

Buiten de NNN gebieden zijn binnen de Provincie Zuid-Holland gebieden aangewezen als weidevogelgebieden.

Tevens kunnen bijzondere nationale natuurgebieden aangewezen worden als de bescherming van het gebied nodig is voor de instandhouding of herstel van biotopen en leefgebied van in Nederland van nature in het wild voorkomende soorten genoemd in bijlage I Vogelrichtlijn of Bijlage I, II, IV of V Habitatrichtlijn. In dat geval bevat het aanwijzingsbesluit instandhoudingsdoelstellingen (art. 3.64 Bkl). Voor de bescherming van bijzondere nationale natuurgebieden geldt, naast een mogelijke toegangsbeperking, de specifieke zorgplicht zoals genoemd in art. 11.6 Bal.

De provincies kunnen bijzondere provinciale natuurgebieden of bijzondere provinciale landschappen aanwijzen (art. 2.44, lid 5 Ow). De geldende regels zijn opgenomen in de provinciale Omgevingsverordening.